Jaroslav Hasek

MIN FORRETNING MED HUNDE
og
andre groteske historier

Bibliotek 1800

Jaroslav Hasek

Min forretning med hunde

og andre groteske historier

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Jaroslav Hasek: *Min forretning med hunde* er baseret på originaler, som er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år – eller i dette tilfælde rettere: hvor den anonyme oversættelse er udkommet for mere end 70 år siden. For så vidt angår oversættelsen af *En hamsteraffære* har oversætteren givet tilladelse til distribution af hans oversættelse på samme vilkår som resten af bogen:

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Jaroslav Hasek: *Min forretning med hunde* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years (or rather, the anonymous translation was published more than 70 years ago). As for the translation of *En hamsteraffære*, the translator has consented to the distribution of his work under the same license as the rest of the book.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light [illegible]udices, and we can and will not accept any responsibilit[illegible] views or language.*

Udgiverens forord

Jaroslav Hasek (1883-1923) er herostratisk berømt for at have opfundet den finurlige lille soldat Svejk. Og søger man på nettet, får man let det indtryk, at det også er det eneste, han nåede at skrive i sit korte liv. Det er nu ikke tilfældet. Han fik sin første historie offentliggjort som syttenårig, og selv om han en stor del af sit liv arbejdede på Svejk, fik han også tid til at skrive, hvad nogen har opgjort til henved 2000 mindre tekster – fortællinger, satirer, humor, journalistik, polemik osv. Kun en meget lille del findes oversat til skandinaviske sprog, og næsten kun i dagbladenens søndagsudgaver og små lejlighedsudgivelser. Da Hasek var overbevist socialist, stammer de fleste af de her medtagne udgaver fra den mere eller mindre venstreorienterede dagspresse – men det skal man nu ikke lade sig narre af. Hans satire er bredere end som så, og selv om Prag før første verdenskrig var et temmelig anderledes sted end nutidens Europa, kan historierne sagtens nydes uanset politisk ståsted.

Denne lille samling udgør, hvad jeg har kunnet finde på dansk og norsk af oversatte noveller og småfortællinger. I sagens natur er det et ret tilfældigt udvalg af forfatterens enorm output, men det kan ikke være andet.

Der findes dog mere materiale fra Haseks hånd på de skandinaviske sprog, fx. *Min zoologiske have* på dansk – en samling af fortællinger om dyr –, og nogle fortællinger i den norske avis *Ny Dag*s 1. maj-bøger, og så selvfølgelig *Svejk*. Desværre ligger disse udenfor min rækkevidde, enten pga. en

stadig gældende ophavsret, eller fordi jeg simpelthen ikke kan få fingre i dem, hverken fysisk eller elektronisk.

Flere af teksterne bærer i deres originale danske eller norske udgaver præg af at være oversat fra tysk. Jeg har gennemgået dem efter de tjekkiske originaler og så vidt gørligt ført dem nærmere til deres oprindelse. Historien om *Hamsteraffæren* var så ødelagt af oversætterne, hvad enten det nu har været den tyske eller den norske, at jeg har fået den næsten fuldstændig nyoversat – den var simpelt hen for god til at lade ligge (efter min subjektive mening).

Under alle omstændigheder håber jeg, at denne beskedne samling kan lokke et smil frem hos en og anden læser – og måske foranledige ham eller hende til at gå videre med Jaroslav Haseks forunderlige og kringlede univers.

Kim N. Jensen.

Hr. Dolejskas biograftur

Hr. Dolejska var en ung, pligtopfyldende og i sin forlovede platonisk forelsket ung statstjenestemand, som havde ry for at være en gudfrygtig sjæl. Den aften, der skulle medføre en så uanet omvæltning i hans liv, indtog han på en restaurant et ganske enkelt aftensmåltid, som han drak et glas sodavand til. Bagefter tændte han en Porto-Rico og gik i derpå i roligt og langsomt spadseretempo hen til den gade, hvor han klokken syv skulle træffe sin forlovede og hendes mor for at gå i biografen med dem.

Da han var kommet et kvarter for tidligt til mødestedet, gik han lidt frem og tilbage på gaden og så på plakaterne. Pludselig så han en skare mennesker løbe afsted ned ad gaden, og inden han nåede at tænke nærmere over, hvad der foregik, fik han et kraftigt slag over ryggen med den flade side af en sabel. Han faldt om på jorden, og fire betjente styrtede sig over ham.

"Der har du den med, din kanalje," sagde en af dem og gav ham et rap. "Jeg skal lære dig at demonstrere, kan du tro!"

"Det her skal vi snart få pillet ud af dig," sagde en anden og prikkede til ham med sabelspidsen. "Op med dig i lovens navn, din bandit!"

De hev ham op på benene igen og slæbte ham mellem sig ned ad gaden. På et hjørne sparkede en af betjentene til en damehat, som lå der. Hr. Dolejska genkendte den som sin forlovedes hat.

Hun havde altså været der, og de havde jaget hende væk, tænkte han. Han blev grebet af fortvivlelse og prøvede at gøre

sig fri.

"Undskyld, men jeg venter bare på min forlovede," stammede han. "Jeg er statstjenestemand!"

De gav ham nogle rap af de flade sabler, og en af dem sagde:

"Så meget værre for dig, dit svin!"

Lidt senere sluttede fire nye politifolk sig til eskorten. På dette tidspunkt havde han allerede fået flippen revet af og en tand slået ud. De slæbte ham videre. Da de var nået hundrede meter længere frem, var hans jakke flået i stykker på flere steder.

Han begyndte at græde. Så var der en, som slog hatten af hovedet på ham. En af betjentene fik et godt tag i hans bukser og trak så voldsomt i ham, at de gik i stykker. Underbukserne revnede ligeledes, så skjorten kom til at hænge ud. En af betjentene rykkede den et stykke længere ud og sagde:

"Du er afsløret, din røde hund!"

Hr. Dolejska fik nu næseblod. Hans hvide vest blev helt tilsølet med blodpletter. Hans ansigt var svulmet op, og han havde fået en bule i panden. Det højre øje var blodigt og lukket helt til.

Så slæbte de ham til politistationen, hvor der blev der kastet et tæppe over hovedet på ham, hvorpå alle de tilstedeværende kastede sig over ham med knytnæverne. I nogle øjeblik kunne man hørtes undertrykte klager og stønnen under tæppet, men så blev alt stille. Hr. Dolejska var besvimet. Han vågnede kun iført sit undertøj på en briks. Han vidste ikke, hvad der var hændt ham; han havde kun en følelse af at være slået fuldstændig i stykker. Lidt senere blev døren åbnet, og et par betjente slæbte ham ud og hen i et kontor. Der så han på et bord

sin jakke og sine bukser, og bagved bordet en politikommissærs strenge ansigt. Dette fik hr. Dolejska til at huske det hele, og han begyndte at jamre sig. Bagved ham stod den betjent, som havde arresteret ham.

"Gennemsøg hans lommer," beordrede kommissæren.

Og nu kom der stykke for stykke følgende ting for dagen: en halv mursten, to store stykker kul, tre mindre sten, og en brosten fra et fortov.

Arrestanten vred fortvivlet sine hænder:

"Men jeg skulle jo bare mødes med min forlovede!"

Kommissæren slog en hånlig latter op:

"Den slags spøgefuldheder er vi kendt med! Det her bliver en dyr historie for Dem. Hvad hedder De?"

Forhøret begyndte. Han opgav sit navn, fødselsår og -dag, og hvem hans far var.

Betjentene på deres side gav samstemmende skildringer af intermezzoet. Hr. Dolejska havde efter deres vidneudsagn ikke efterkommet deres befaling om at "sprede sig". Han havde kastet sig ned på gaden og sparket efter dem. Han havde optrådt truende, og de havde måttet opbyde alle kræfter for at få bugt med ham. Han havde truet dem med, at hvis han havde haft en revolver, vidste han nok, hvem han skulle skyde. Ifølge deres, betjentenes mening, var det ganske åbenlyst, hvem han havde sigtet til.

Så blev han målt, fotograferet og til slut anbragt i enecelle. Den følgende dag blev han stillet for en dommer og varetægtsfængslet. Endelig blev han anklaget for vold, trusler, opløb og æresfornærmelse mod politifolk i funktion – kort sagt

for alt muligt, han ikke havde gjort. En måned senere blev han idømt ét års strafarbejde.

Imod ham vidnede fire betjente og de stumper brosten og mursten, som var blevet "fundet" i hans lommer.

Selv havde han ingen vidner, bortset fra hans forlovede, som kunne bekræfte, at de faktisk skulle have mødt hinanden på dét sted dén dag. Efter det skete måtte hun naturligvis afbryde enhver forbindelse med ham.

Så blev han ført til fængslet. Den sagesløse statstjenestemænd Dolejska var blevet en bandit.

Ved et sammentræf af tilfældigheder skiftede en af de betjente, på hvis foranledning banditten Dolejska var blevet dømt, tjeneste og blev opsynsmand ved det fængsel, hvor Dolejska aftjente sin straf og sonede den forbrydelse, han ikke havde begået.

Fjorten dage inden han var færdig med at udstå sin straf, mødte han den nye opsynsmand i en korridor. Og hvad tror De, der skete? Banditten Dolejska styrtede sig over den forhenværende politimand og gav ham en ordentlig dragt prygl.

Hvor er det egentlig en forfærdende tanke, at der findes så fordærvede individer, at de slet ingen respekt har for øvrigheden. Banditten blev efter lovens retfærdige forskrifter stillet for en edsvoren domstol og dømt til livsvarigt tugthus.

Og det alt sammen bare fordi han en aften ville gå i biografen med sin forlovede.

Blomstrende kærlighed

Professor Peter var en berømt botaniker. Undervisningsministeriet bevilgede ham den ene gang efter den anden orlov, for at han kunne drage på studierejse et år. Og han udnyttede tiden fuldt ud. Efter sådan et års tjenestefrihed udgav han på eget forlag en eller anden omfangsrig afhandling ... på eget forlag, fordi ingen forlægger turde give sig i kast med at udgive hans lærde afhandlinger, som bar titler, der ville være i stand til at ruinere selv det solideste firma. Som eksempel kan nævnes: *Cyperus polystachius og Pteris longifolia på Fumarola di Frasso og Fumarola di Caciollo på Ischia. Betragtninger over bregnen i fortid og nutid, eller i hvilken jordperiode Pteris longifolia på Fumarola di Frasso på Ischia hører*. Dette var kun titlen. Efter denne fulgte fire hundrede store oktavsider med forskellige hypoteser og teorier. Efter disse fire hundrede sider fulgte side 401, som afsluttede den videnskabelige afhandling med ordene: "Gennemgår vi altså endnu en gang alle de foreliggende muligheder og fremsatte antagelser, kommer vi til den opfattelse, at vi umuligt med bestemthed kan afgøre, hvilken jordperiode de omtalte planter tilhører".

Året efter udgav professor Peter et tillæg på tre hundrede sider til denne bog under titlen: *Pteris longifolia på Fumarola di Frasso på Ischia eller Tæt på sandheden*. Tillægget sluttede med ordene: "Som det fremgår af det foreliggende arbejde, er vi ikke kommet problemets løsning et skridt nærmere end i min tidligere afhandling. Men måske kan denne bog stimulere

andre forskere, så de er i stand til lettere at bane sig vej videre frem ad den sti på videnskabens mark, som her er trådt til".

Af sådanne digre afhandlinger havde professor Peter nu nået at udgive otte. Også på andre områder var han en modig mand. To gange var han blevet fundet halvdød af kulde på en alpegletsjer, hvor han hengav sig til studier over den alpine flora. Med nød og næppe undgik han en gang at falde i Vesuvs krater. I skovbæltet på Etna blev han overfaldet af røvere, som plyndrede ham for alt lige til det bare skind og kun lod ham beholde nogle notater om en vis bestemt bregneart, som vokser på Etna. I Sverige var han lige ved at falde i Trollhättan-vandfaldet, men blev – ved et lykkeligt tilfælde – hængende på en klippeafsats, hvor han opdagede en sjælden lav-art. Og hvor tit var han ikke drattet ned fra stejle skrænter, mens han krampagtigt klamrede sig til en gren af en eller anden ny og hidtil ukendt vildrose-art.

Lige så konsekvent var han i sit privatliv.

Rektoren ved den undervisningsinstitution, hvor professor Peter var ansat, havde en datter ved navn Emma. Rektoren havde nu igennem halvandet års tid med mellemrum inviteret professoren hjem til sig, og disse invitationer havde han hver gang samvittighedsfuldt efterkommet, uden at han dog havde gjort sig klart, hvad rektorfamilien egentlig havde i tankerne, når han kom på visit, eller når han f.eks., som det ofte forekom, spadserede med frk. Emma. Rektorinden var fortvivlet.

Om tre dage ville professor Petri igen begive sig på en studierejse, og guderne måtte vide, hvornår han kom tilbage igen. Det var på høje tid, at han fik erklæret sig, så de kunne vide, hvordan landet lå. Datteren blev derfor formanet til at

være så elskværdig over for professoren som muligt på spadsereturen og at bruge alle kneb for endelig at få ham til at udtale det afgørende ord, inden han rejste.

Frk. Emma fulgte de råd, hun havde fået. På vejen ud til Sjarkadalen, som de valgte til mål for turen, havde hun kun kærlige ord og bedårende blikke til overs for sin ledsager, der på sin side var optaget af at undervise hende i at bestemme planter efter Linnés system.

"Amor, o Amor, du stærke fyrstinde," nynnede frøken Emma, mens hun betragtede professoren skælmsk.

Professor Peter lod sig imidlertid ikke forstyrre i sin undervisning.

"Hvis De vil identificere en plante, altså finde frem til dens rette botaniske navn, bør De først bestemme, hvilken klasse den hører til," sagde han indprentende.

Hun gik tæt ind til ham og så ham i øjnene.

"Når De er nået så vidt," fortsatte han, "kan De uden vanskelighed ved hjælp af visse kendemærker bestemme, hvilken familie og art, der har alle kriterier fælles med vedkommende plante."

"De rejser bort," sagde hun og bøjede sig ned. "Jeg vil plukke forglemmigejer til Dem. Må jeg sætte denne forglemmigej i Deres knaphul?"

Han bøjede sig ned og så på blomsten. – "Åh, men frøken ..."

"Den klæder Dem," sagde frøken Emma. "De ved vel, at forglemmigej er en meget betydningsfuld plante?"

Professor Petri så fortvivlet på hende.

"Ak, hvis De blot vidste, frøken Emma ..."

"Jamen, jeg ved det skam. Den betyder 'glem mig ikke'," svarede hun og så med et varmt blik på profesoren. Hr. Peter blev en nuance rødere end han var i forvejen.

"Jeg ville have sagt noget ... men De bliver nok bare vred ... så jeg foretrækker hellere at lade være ..."

"De behøver skam ikke at være bange for noget, hr. professor."

"Nej, frøken Emma, forlang det ikke af mig ..."

Han begyndte atter på sin rolige måde at tale om fanerogamer og kryptogamer, om klasserne Didynamia og Tetradynamia, om støvdragere og støvveje.

Bagefter kørte de med toget tilbage til byen. Undervejs talte de om ligusteren, og professor Peter lærte den unge dame, at boghveden hører til ottende klasse (Octandria). Han fulgte hende helt hjem til rektorboligen.

"Glem ikke," sådan sluttede han samtalen, "at parasitplanterne har rødder dels i jorden og dels på andre planter, samt at de frembringer nye arter. Godnat, frøken Emma."

Da hun var forsvundet, vandrede han frem og tilbage nedenfor rektorboligen i over et kvarter. Hver gang han så på blomsten i knaphullet, rødmede han. Han kiggede op mod vinduerne og tog så endelig mod til sig, gik ind i huset og trykkede på knappen til ringeapparatet.

Han blev modtaget på det hjerteligste. Han kom med mange forlegne undskyldninger, fordi han forstyrrede så sent på aftenen. "Men der var en ting, som han absolut ..."

Ville han ikke komme med ind i dagligstuen? Rektorindens blik var mere end opmuntrende, og frøken Emma hang

forventningsfuldt ved hans læber.

"Hr. rektor," sagde professoren forlegent, "på vores tur i dag plukkede frøken Emma denne blomst og sagde: Tillader De, at jeg sætter den i Deres knaphul? – De kan ikke forestille Dem, hvordan dette virkede på mig. Jeg ved ikke, om jeg tør sige, hvad jeg er overbevist om ..."

"Men kære hr. professor, vi har jo nu kendt hinanden så længe ..." forsøgte rektorinden at hjælpe ham over hans forlegenhed.

"Jeg ser," sagde professor Peter, "at frøken Emma heller ikke lader til at ville tage mig det ilde op, og det er hovedsageligt hende, det drejer sig om. Da jeg nu rejser bort og ikke ved, hvornår jeg kommer tilbage, vil jeg ikke holde frøkenen i uvished. Den blomst, frøken Emma satte i mit knaphul, var ikke en forglemmigej (Myosotis palustris), men en oksetunge (Anchusa officinalis), en blomst med tragtformet krone af de rubladede. Farven blå eller violet ..."

Og professor Petri sov den nat som verdens lykkeligste menneske.

Den mystiske tønde

Ved siden af nogle store lagerrum lå fatter Chovanecs triste bolig, som samtidig var *hans* lagerrum.

En lille rusten petroleumslampe lyste beskedent på tre bunker hundegødning, som lå ved siden af sengen. Fast, hvidgul hundegødning lå i én bunke, brunlig i en anden og en endnu mørkere brun i en tredje.

Måske er det ikke så pænt at tale om hundegødning, men det var nu engang fatter Chovanecs levebrød. Han samlede den utrætteligt, ustandseligt, væbnet mod menneskenes foragt, vant til stanken og aldrig bleg for for at fare som et lyn ud på gaden og samle den dyrebare masse sammen med hænderne. Og man skulle være hurtig. Så snart hunden havde afleveret varen, blev den snart fejet bort fra fortovet, ud på gaden, blev trådt under fode af skældende fodgængere, sparket ud under hestehovene, og blandedes til sidst med almindelig hestegødning inden den forsvandt i gadefejernes maskiner uden at have opfyldt sin mission.

For hundegødningen står nemlig i den allernærmeste forbindelse med det fine selskab, selv om samme fine selskab rynker på næsen af det.

De fineste og sarteste skindhandsker lægges i fermenteret hundegødning for at opnå den nødvendige, eftertragtelsesværdige elasticitet, blødhed og finhed. Hvad skulle aristokratiet og kapitalisterne, som elsker fine, bløde skindhandsker, gøre, hvis der ikke fandtes hundegødning?

Fatter Chovanec spildte ikke sin tid med at ræsonnere over dette. Det var nok for ham, når priserne på hundegødning steg. Skønt det ikke er en vare, der bliver spillet på børsen med det, så svinger priserne dog.

For ti år siden kostede en lille spandfuld to gylden, i dag fik man næppe 2½ krone.

Før i tiden var det let at finde de mest værdifulde af slagsen, de hvide, ovale, glatte emner, i bunkevis på gaden, hvor folk som regel gik forsigtigt uden om, men nu – muligvis på grund af de politiske forhold – var det meget vanskeligt at finde hele og uskadte eksemplarer.

Selv efter parlamentsvalgene blev forholdene ikke bedre.

Hundegødning som vare udvikler sig ikke, og derfor var det et nyt slag for fatter Chovanec, da antallet af konkurrenter forøgedes, og at kampen for det daglige brød og om hundegødningen blev stadig hårdere. Det blev nødvendigt at arbejde hårdere, at være ude tidligt om morgenen, når hundene er ude på deres morgenspadseretur, og være hurtig på aftrækkeren, når man fik øje på et godt emne.

Og situationen forværredes yderligere, da der blev krise i handskeindustrien. Nogle fabrikker indstillede helt produktionen af bløde skindhandsker, og andre købte billigere råmaterialer til garvningen. Fatter Chovanecs forretning var truet af en stadig mere ublu og ureguleret konkurrence.

Hans faste aftager, en handskefabrik i Prag, som lå ikke så langt fra hans bolig, havde halveret deres indkøb, og bunkerne i hans lille lager voksede.

Men fatter Chovanec var og forblev ærlig, og forfaldt ikke til at forfalske sine varer ved at blande dem med kridt eller farve

dem lysere, sådan som andre hundegødningssamlere, der på den måde kunne sælge deres varer billigere. Hans varer var uforfalskede og af bedste kvalitet, og hans hjerte frydedes ved synet af den voksende bunke. Men han solgte ikke så meget.

Da forrådet så en morgen var stort nok, anskaffede han sig en tønde, som han fyldte med hundegødning og satte på sin trækvogn, hvorpå han drog af med kurs mod forstaden Smichow i håb om at finde en køber.

Han havde imidlertid ikke heldet med sig, og vandrede derfor hjemad med sin stadig fyldte tønde. Men i Prag findes der en kontrolinstans, en bykontrol for levnedsmidler, og da han ville overskride den grænse, hvor kontrolvagten var placeret, blev han standset:

"Hvad har du i tønden, gamle?"

"Jeg har ... jamen kæreste ... det er kun ..." sagde fatter Chovanec bedrøvet, "... det er kun ... kun lort."

Havde han sagt "hundegødning", ville der måske ikke være opstået komplikationer, men i stedet brugte han fællesbetegnelsen for alle slags ekskrementer.

Men kontrolløren var ikke den mand, som lod sig afholde fra at gøre sin pligt ved den slags sprogbrug.

Han gik nærmere og sagde meget skarpt:

"Jeg spørger dig, hvad du har i tønden?"

Fatter Chovanec svarede tænksomt:

"Ja, kære herre, det er jo ikke sukker, jeg kører med, det kan jeg forsikre Dem om ... det er virkelig kun noget lort ..."

Nu kom kontrollør nr. 2 til:

"Nå du dér – tal ordentligt – hvad er der i spanden?"

"Lort, ikke andet end lort, kæreste," sagde fatter Chovanec godmodigt. "Det er da for Guds skyld ikke honning."

De to kontrollører var nu efterhånden blevet omringet af nysgerrige, og så mere og mere ophidsede ud:

"Det er da et mærkeligt svar at komme med!" brølede den ene; "er det en måde at svare en uniformeret tjenestemand?!"

Men fatter Chovanec vendte sig mod tilskuerne:

"Det er lort, virkelig ikke andet end lort ... De kan gerne sætte mig fast."

En politibetjent trængte sig gennem mængen og sagde strengt:

"Min herre, på vegne af loven, i lovens navn spørger jeg Dem: *Hvad* er der i den tønde, og hvorfor har De ikke anmeldt det for kontrollen?"

Fatter Chovanec blinkede og svarede så med fast og alvorlig stemme et eneste ord: "Lort."

Så kom der en herre med kasket og en anden i uniform til, stak et jernspyd ned i tønden, trak det op igen og lugtede til det, mens de så sig om med en vigtig mine.

Herren med kasketten sagde:

"Min gode mand, nu spørger jeg dig for sidste gang: Hvad er der i tønden?"

"Ak, nådige herre, det er virkelig kun lort."

De sidste ord blev hørt af endnu en betjent, som netop banede sig vej gennem mængden. Med funklende øjne lagde han sin tunge lovens hånd på hans skulder: "Jeg arresterer Dem hermed i lovens navn!"

Fulgt af en protesterende menneskemængde førte man derpå den forbløffede fatter Chovanec til politistationen, mens den

mistænkelige tønde højtideligt blev bragt til statens levnedsmiddelkontrol.

Processen mod Kam, Noas søn

Befolkningen i Arubacsh ved foden af Ararat-bjerget havde set frem til retssagen mod Noas søn Kam, en sag, som vi tidligere har bragt indgående omtale af. Da der imidlertid hersker stor interesse om forløbet, også blandt den del af publikum, som ikke dengang fulgte processen nøje, giver vi nedenfor et koncentrat af forløbet:

Oldefader Noa, den bekendte, gamle grand-seigneur, købte, efter at arken var gået på grund på Ararat, et stykke jord af regeringen, hvor han lod jorden opdyrke med vinstokke efter de nyeste videnskabelige forskrifter. Den 12. september sidste år begav den gamle herre sig sammen med sine tre sønner Sem, Kam og Jafet ned i sin store kælder for at prøvesmage resultatet af årets høst. I denne anledning blev han så han sig nødsaget til at smage på et større kvantum vin, og virkningen heraf meldte sig, da Noa forlod vinkælderen.

Det var en varm dag, og derfor gik Noa om i haven bag sit hus og lagde sig for at hvile i skyggen af et stort gammelt pæretræ. Næppe var han slumret ind, før hans vanartede søn, Kam, indfandt sig, og da denne så, at hans fader lå i den bare skjorte, begyndte den ubehøvlede unge mand for morskabs skyld at trække skjorten af den gamle. Nu kom imidlertid hans brødre, Sem og Jafet, til, og jog den vanartede broder bort. Men på den anden side af havegærdet havde der allerede forsamlet sig en større mængde tilskuere, hvoriblandt flere damer, som med afsky betragtede den anstødelige scene. Politiet blev tilkaldt, og en halv times tid efter fik de taget Kam ved

vingebenet og bragt til politistationen. Herfra blev han efter et kort forhør indsat i varetægt som sigtet for blufærdighedskrænkelse og forstyrrelse af den almindelige fred og orden.

Den 7. januar blev han fremstillet for retten, som blev holdt under forsæde af dommer Melechenek. Salen var fyldt af tilhørere, blandt andre bemærkedes en hel del damer, hvoraf nogle var kommet til helt fra Mesopotamien. Den anklagede blev ført ind af to håndfaste betjente. Den lange varetægtsarrest havde ikke sat sig noget spor i form af fængselsbleghed eller anger, og Noa fortalte de forsamlede journalister i presserummet, at hans søn så langt fra at tabe sig tværtimod havde lagt sig ud fængslet.

Retsformanden slog fast, at anklagede var tidligere straffet. Kam havde engang stjålet en syndebuk og slagtet og spist den i selskab med nogle venner. Desuden var han for nogle år siden blev dømt for æreskrænkelse. På dette grundlag ville hans forsvarer nu slå fast, at Kam i sin ungdom havde været forsømt af forældrene og havde fået en dårlig opdragelse.

Dette bestred Noa imidlertid på det kraftigste. Rigtignok havde den historie med syndfloden forhindret ham i at holde et så dagligt og årvågent opsyn med drengene, som han kunne have ønsket, men til gengæld havde han ved flittig brug af spanskrøret gjort sig umage for at indpode almindelig anstændighed i dem. Desværre var Kam efter syndfloden kommet i dårligt selskab, havde sluttet sig til en flok gadedrenge, og for resten havde han allerede i femtenårs alderen bandet og sagt grimme ting. På retsformandens spørgsmål om, hvori disse grimme ting havde bestået, svarede

Noa, at Kam havde skældt ham, hans fader, ud for et gammelt fårehoved, en alfons og andre lignende ufine ting. Men Sem og Jafet var et par fine fyre.

Forsvareren stillede nu Noa det spørgsmål, om Kam havde gået i skole. Hr. Noa undskyldte sig med, at det på grund af syndfloden ikke havde været muligt at få nogen af knægtene i skole – vejene var ikke tørre, og desuden var alle folkeskolelærere druknet. Kun en eneste mellemskolelærer havde overlevet katastrofen – men han var blevet rablende gal. – "Men hvorfor har De da ikke ladet Kam få en huslærer?" spørger forsvareren. – "Huslærerne er også druknet, alle uden undtagelse," svarede Noa, hvilket afstedkom en stærk bevægelse hos tilhørerne.

Forsvareren: "Nå ja, men som et intelligent menneske burde De dog alligevel have sørget for at indprente ham et grundlag for almindelig moral og anstændighed."

Noa (med hævet stemme): "Undskyld, høje ret, men jeg tror, det må være alle her til stede bekendt, hvilket slid det har været for mig at redde menneskeheden fra at uddø; man ved, hvor mange nætter jeg tilbragte i bøn og faste, og hvor mange dage og nætter jeg brugte for at få alle dyrene velbeholdne ombord." (Henvendt til forsvareren:) "Tror De, hr. advokat, at det er så enkelt at få alle de dyr bragt ombord på et skib? Og så skulle man samtidig have tid til at bekymre sig om at opdrage de her tre knægte?"

Kam (råber til sin fader): "Gamle drukmås!" Han bliver kaldt til orden af retsformanden og indtager atter sin plads med et kynisk smil.

Retsformanden (til Noa): "Udmærket, hr. Noa. Men der er også andre ting, det drejer sig om her. Har De mærket noget tegn på åndelig svækkelse hos den anklagede?"

Noa: "Jeg kan forsikre Dem, at Kam er født af fuldstændig sunde og raske forældre. Hans bedstefader, Methusalem, var endog helt åndsfrisk, dengang han i 670-års alderen besteg Himalaya. Hvad min kone angår, så er hun stadig helt rask og frisk, og hun fødte Kam, da hun var 328 år gammel og i besiddelse af sine fulde åndsevner."

Forhøret over Kam blev nu fortsat.

Retsformanden (til den anklagede): "Hør, det fjerde bud er jo endnu ikke så gammelt, at De skulle have glemt det. Politiet har jo også besørget plakater med alle de ti bud slået op alle vegne. Under forhørene har De oplyst, at De kan læse, da Deres moder lærte Dem det engang, hvor hun kedede sig noget så gudsjammerligt." (Røre i salen.) "Men nu ryster De på hovedet og siger, at De hverken kan læse det fjerde bud eller det andet. Jeg synes, De vikler Dem ind i nogle besynderlige selvmodsigelser. Svar mig nu klart på dette spørgsmål: Har De eller har De ikke forsøgt at trække skjorten op over hovedet på Deres gamle fader?"

Kam: "Javel, men jeg gjorde det, fordi min fader var en uforbederlig gammel alkoholiker." (Stor ophidselse i salen.)

Noa (skjuler ansigtet i sine hænder og stønner): "Å, å, mine grå hår!"

Retsformanden (strengt): "Hør nu, hr. anklagede, selv om hr. Noa havde været Dem et ganske ukendt menneske, fortjente han vel ikke, at De kalder ham alkoholiker – og da endnu mindre, når han er Deres fader. (Bevægelse i blandt tilhørerne.)

Fru Noa (råber fra galleriet til den anklagede): "Usle slyngel!"

Retsformanden: "Fortæl os nu sandfærdigt hele historien. Hvad tænkte De egentlig på, dengang De forsøgte at trække skjorten op over hovedet på Deres fader?"

Kam: "Ingenting."

Retsformanden: "Hør nu her, tiltalte, man blotter da ikke sådan uden videre sin egen fader, det kan De vel forstå! De har naturligvis handlet med forsæt. En åben tilståelse ville være gavnlig for Deres sag. Var De beruset ved den pågældende lejlighed?"

Kam: "Næ, ikke jeg, men min fader. Det havde efterhånden gentaget sig temmelig ofte, og jeg var bange for, at vinden skulle blæse skjorten af ham, derfor ville jeg trække den af ham, for at det ikke skulle udvikle sig til en pinlig affære." (Munterhed i salen.)

Retsformanden: "Tiltalte Kam, De har ingen grund til at lave dårlige vittigheder over sagen. Deres fader har efter sit kæmpearbejde under syndfloden ikke gjort sig fortjent til den slags infamiteter. De burde være stolt af Deres fader."

Fru Noa (råber fra galleriet): "Og husk, at alt det her kommer til at stå i Bibelen, din væmmelige dreng!"

Forsvareren (til Sem og Jafet): "Mine herrer, fortæl mig nu, hvorfor De efterlod Deres fader under træet i en sådan forfatning? De burde da i det mindste have dækket ham til og ikke uden videre lade ham ligge og sove i den bare skjorte på et offentligt tilgængeligt sted. Eller De kunne i det mindste have dækket ham til med Deres lommetørklæder. I stedet lod De Deres gamle fader ligge nøgen, lige indtil politiet kom. (Bevægelse i salen, latter og fy-råb.)

Sem: "Vi havde slet ikke nogle lommetørklæder på os; vi stod jo også i de bare skjorter, for vi kom lige fra vinkælderen."

Forsvareren: "Det er sandelig en besynderlig forretning, De driver."

Jafet: "Må jeg frabede mig Deres spydigheder, hr. advokat. Vore økonomiske forhold tillader os ikke at købe flere par underbenklæder. Og da denne begivenheder indtraf på en hverdag, kunne vi jo heller ikke spankulere rundt i vore søndagsbukser. De kunne jo være blevet tilsmudset og ødelagt."

Aktor: "Le ikke, tiltalte Kam, over så alvorlige sager. Det er konstateret, at Deres brødre er hæderlige og sparsommeligt anlagte mennesker, som søger at klare sig igennem med det lidt, de har. Tiltalte er derimod kendt for at at leve over evne. De har således ikke mindre end tre par underbenklæder, og bærer selv på hverdage et par til offentligt skue. De har allerede gået i 250 år uden nogen fornuftig beskæftigelse, og Deres gamle fader har slidt i 400 år for at forsørge Dem. Under syndfloden hjalp De de største slyngler op af vandet og ind i arken, og for at skaffe plads til dem, skubbede De endog flere par meget sjældne forhistoriske dyr overbord, så de druknede og racen uddøde. Desuden har politiet bragt i erfaring, at De har et meget dårligt rygte."

Nu blev de sagkyndige retslæger og psykiateres vurdering læst op. Det fremgik heraf, at Kam var et perverst individ med anlæg for seksuelle udskejelser.

Forsvareren: "I anledning af de sagkyndiges udtalelser forlanger jeg, at tiltalte bliver sat under mental observation."

Aktor protesterer imod dette; men fru Noa råber fra galleriet: "Ja, bur ham bare inde, den slyngel!"

Derpå trak retten sig tilbage for at drøfte forsvarerens forslag, og efter en halv time vendte de tilbage og meddelte, at processen var udsat, indtil anklagedes mentale tilstand var bragt på det rene.

Arven efter Frantisek Safranek

Frantisek Safraneks efterladte formue beløb sig, da boet var gjort op, til syv kroner. Det var alt, hvad den gode mand ejede. Det værste af det hele var imidlertid, at der ikke var nogen, som gjorde krav på denne arv. Således blev staten nødt til at tage vare på de syv kroner og opbevare dem i depot. Så snart staten havde overtaget sagen, begyndte man at eftersøge arvingerne. Myndighederne lagde herunder stor flid for dagen.

Fideikommissionen indledte en febrilsk virksomhed. Først og fremmest blev der indsat en administrator for arven efter Frantisek Safranek. og han udsendte i embeds medfør en smukt stiliseret skrivelse, som blev trykt i forskellige blade til sædvanlige annoncetakster. Han sørgede også for en notits i dagbladenes rubrik for lokale nyheder, således at de eventuelle arvinger kunne melde sig angående deres arveandel.

"D. 17. juni er den 67-årige ovnsætter Frantisek Safranek død på Kommunehospitalet. Afdøde var ugift. Alle, som gør krav på arv efter afdøde, anmodes om at melde sig på undertegnede kredsret."

Arvens administrator, hr. Kamejka, havde, som man ser, grebet sagen energisk an og bestræbte sig for at kaste lys over afdøde Frantisek Safraneks gådefulde familieforhold med ægte bureaukratisk grundighed.

Hr. Kamejka, som havde en underordnet stilling ved retten, havde allerede været med til lidt af hvert, men endnu var den ære ikke overgået ham at blive udnævnt til administrator af en arv. Frantisek Safraneks sag var hans første af den art.

"Jeg vil gøre, hvad der er muligt," sagde han til sig selv, "og det skulle være pokkers, om ikke jeg kunne udrede trådene i det her."

Mens hr. Kamejka arbejdede utrætteligt, hvilede den syv kroner store arv efter Frantisek Safranek sødt i statens depot i en stålboks sammen med andre beløb, hvor en soldat med skarpladt gevær gik frem og tilbage foran den.

Hr. Kamejka lå imens ikke på den lade side. I løbet af kort tid kunne han bryste sig af, at han til denne sag havde indrykket i alt henved halvtreds inserater i Prags og det øvrige lands presse, hvad der hidindtil havde kostet fideikommissionen 600 kroner. Kontorist Smid havde fuldt op at gøre med at skrive til alle mulige og umulige Safranek'er, på hvem indkaldelserne til at møde i retten virkede som lyn fra en klar himmel. Alene i Prag var der 58, som hed Safranek.

Og sikke kvaler han havde med alle disse Safranek'er! Nogle var det endog nødvendigt at sikre sig med magt for at lade dem fremstille, som det så nydeligt hedder i det officielle sprogbrug. Det var således tilfældet med Alois, Benon, Arthur, Vilem, Karel og Antonin Safranek, og med Filomena Safrankova (den gamle dame hulkede hjerteskærende, da hun blev afhentet af politiet klokken seks om morgenen). Michael og Bohuslav Safranek kom det til at koste deres levebrød, fordi politiet afhentede dem på deres arbejdsplads, hvad deres arbejdsgiver blev meget forarget over.

Den slags må man imidlertid se stort på, når det drejer sig om at lade retten ske fyldest.

Derpå opdagede hr. Kamejka tolv personer ved navn Safranek i telefonhåndbogen for Pilsen. I Klatovy fandt han ti.

Kort og godt, over hele Tjekkiet havde retsmyndighederne mere end rigeligt at gøre med alle disse Safranek'er. I Mlada Boleslav blev der afhørt fire, i Kolin otte og i Horice én.

Så begyndte hr. Kamejka at jamre sig: "I Vysoke Myto er der ingen Safranek!" Men så kom han en dag sejrsstolt hjem og sagde til sin kone: "I Budapest er der otte Safranek'er!"

Han lod dem afhøre ved hjælp af de derværende retter og gned sig i hænderne: "Det skulle da være pokkers, om ikke jeg kunne udrede trådene i det her!"

I løbet af den sommer voksede kredsrettens samling af akter under "S" i kartoteket med 629 behørigt stemplede og bogførte skrivelser, således at det blev nødvendigt at indrette et særligt arkiv for bogstavet "S" og ansætte en ekstrahjælp.

Om efteråret kastede man sig over Morava. Man gik til sagen med fynd og klem.

"Der må ikke gå et minut til spilde," sagde Kamejka til sine underordnede. "Nu kaster vi os over Brno, derefter kommer turen til Olomouc, og så går det hele ganske af sig selv. Vi tager kredsret efter kredsret, derpå bearbejder vi det schlesiske område. Sandelig, mine herrer, med retsapparatet kan man føre en sag meget vidt."

Kort efter havde man indført 556 nye aktstykker under bogstav "S". Kontoristerne drømte ikke om andet end folk ved navn Safranek.

En dag sagde hr. Kamejka sejrsstolt: "Nu går vi i gang med Wien. Vi anmoder politiet om bistand. Ikke ét minut må gå til spilde. Vi må telegrafere og spørge, om der findes nogen ved navn Safranek dér i byen."

Det gjorde der. Wiens politi besørgede en Safranek, en Schaffranek og en Safran sendt til kredsretten i Prag. Ved et ganske særligt tilfælde var de alle tre agtede forretningsfolk, som blev umådeligt forbavsede, da de en nat blev anholdt og den følgende dag sendt til Prag. Episoden er for øvrigt kendt fra en forespørgsel i Rigsdagen desangående.

Hr. Kamejka strålede som en sol.

"Alt går, som det var smurt," sagde han anerkendende til sig selv, "vent bare og se, vi skal nok opspore arvingerne til denne Frantisek Safranek. Nu vil vi også anmode konsulaterne om assistance."

Der blev indregistreret 172 nye skrivelser. Konsulaterne tog sig nu også energisk af sagen, og i løbet af tre kvartaler kunne hr. Kamejka med fuld ret rose sig af et smukt resultat.

Af folk ved navn Safranek havde man i Tyskland fundet 314, i Frankrig 2, i England 9, i Rusland 13 (som alle blev arresteret og sendt til Sibirien), i Tyrkiet fandt man en højtstående embedsmand af det navn, i Spanien fandt man ikke nogen, men i Amerika til gengæld 88. Fra Australien kom der ikke noget svar, svaret fra Peking var negativt, og fra Tokyo skrev man henrykt, at man der ikke havde nogen af det navn.

"Mine herrer," sagde hr. Kamejka glædestrålende til sine underordnede funktionærer, "det hele begynder at klare sig. De skal se, i løbet af to år har vi fået opsnuset arvingerne, men derfor må vi ikke glemme selve sagen i mellemtiden. Det bliver nødvendigt endnu en gang at skrive til de enkelte retter; vi må søge og lede og ikke unde os ro. Indtil videre udgør omkostningerne ved sagen kun elleve tusinde kroner, hvilket er en bagatel i forhold til denne sags vigtighed."

Efterforskningen gik altså videre, indtil hr. Kamejka en dag med en meget højtidelig mine kom ind på kontoret og sagde til sin kontorist Smid: "Vær venlig at optage protokol med mig angående arven efter Frantisek Safranek. Nu må De ikke le, mine herrer, jeg er ikke gået fra forstanden. Vær så venlig at udspørge mig efter den sædvanlige formular: Deres navn? Jeg svarer: Jan Kamejka. Stod De i noget familieforhold til afdøde Frantisek Safranek? Jeg svarer: Ja, det gjorde jeg, mine herrer ... Jeg forstår Deres bestyrtelse. Ser De, mine herrer, vor efterforskning har omsider ført os til målet. Min mors ungpigenavn var Safranek. Det fandt jeg ud af i går under en gennemgang af vore familiedokumenter. Hun havde en bror, som hed Frantisek Safranek og var bosiddende i Ounetice. Denne bror var meget yngre end hende, han var udlært ovnsætter og er identisk med den afdøde Frantisek Safranek, hvis arvinger, vi søger. Jeg melder mig som arving og anmoder om, at dette må blive ført til protokols."

Det varede endnu fem år, inden visse mindre formaliteter var helt i orden, men da de fem år var gået, kunne hr. Kamejka modtage sin arv. Statskassen udbetalte ham syv kronestykker; han har ladet dem sætte sammen til en forgyldt urkæde, som han vil bære til sin død.

Sognerådsmøde i Mejdlovary

(Angående valg af en sognebetjent.)

Alle sognets indbyggere glædede sig til dette møde, for her ville det blive afgjort, hvem der skulle have stillingen som sognebetjent. I alt var der indkommet over 500 ansøgninger. Skulle jeg angive tallet med videnskabelig nøjagtighed, måtte det blive cirka omkring 531 ansøgninger. Af disse ansøgere havde halvdelen taget juridisk embedseksamen, henved hundrede havde taget en universitetsgrad i filosofi, dertil kom 49 ansøgninger, som var indsendt af dimittender fra forskellige lærerseminarier, og som allerede havde været arbejdsløse i flere år. Resten var udgået fra handelshøjskoler, og endelig var der tre ansøgninger fra folk, der hørte til sognerådsformandens nærmeste omgangskreds. De var nemlig fra selve sognet. Den ene hed Kacirek og var sognets hyrde, den anden hed Jan Korenar og havde et hus i udkanten af landsbyen, den tredje hed Podloch og var klokker ved landsbykirken. Han var kommet på kant med sognepræsten, fordi denne ikke havde givet ham noget for at assistere ved den gamle aftægtskone Svejcovas begravelse, men tværtimod samme dag vundet fem gylden fra ham i poker henne på kroen.

Der var altså et trekløver at vælge imellem, og nu drejede det sig bare om at træffe en afgørelse. De øvrige ansøgninger blev solgt til købmand Kraus som indpakningspapir. Han betalte dem med fem flasker vin, og lige siden har han brugt ansøgninger med "Jeg lover, at jeg ved loyal optræden vil vise

mig værdig til Deres tillid" til at pakke den stinkende ost ind i, som sognets beboere køber, når de skal en tur på kroen. Der er nemlig blandet så meget paprika i den, at man får en brændende vedholdende tørst efter øl! Det øl, der drikkes her i kommunen, kommer fra Hluboka, og det smager aldeles fortræffeligt, når man har lagt en fornuftig "bund". Når folk har drukket en ti-elleve stykker, snakker de så dejlig frit om politik! Det er en ren nydelse at høre på hvad der bliver sagt. Før man ved af det, begynder andre gæster at slå løs på én, fordi de er af en anden anskuelse. Det er imidlertid ikke alene storpolitikken, der sætter folk i affekt, vi snakker også om sognets egne anliggender her, det er nemlig sognerådsformanden, der ejer kroen.

På denne kro mødtes vi altså som sædvanligt til sogneradsmøde. Her bliver alle sogneradsmøder holdt. Korruption var et fuldkommen ukendt begreb. Først gav de tre ansøgere to omgange øl hver. Det var ansøgeren Kacirek, der lagde for, og så snart det rygtedes langs bordene, ansa vi det for rimeligt at lade ham få pladsen som sognebetjent. Men så bestilte Korenar ligeledes to øl til hver, og straks efter gjorde klokkeren Podloch det samme. Så var vi lige vidt. Vi var alle blevet behageligt overraskede, men situationen var blevet fortvivlet, da de alle tre havde købt øl for lige mange penge. Allerede inden mødets begyndelse havde de været rundt og snakket med hver enkelt af sogneradsmedlemmerne, og vi havde lovet dem pladsen alle tre. Så lod klokkeren sin gris slagte og traf forberedelser til et større smovsegilde. Da de øvrige to ansøgere ikke ville stå tilbage, slagtede de også en gris hver. Det var naturligvis med glæde, at sognerådet tog imod de tre svin,

som blev skænket til behagelig nydelse, men der var jo stadigvæk kun en og ikke tre, der kunne få stillingen som sognebetjent.

Om korruption kunne der således ingenlunde være tale, og vi var nysgerrige efter at se, hvordan det her ville spænde af. Ingen af de tre ansøgere havde særlige fortrin for de to andre, og derfor forudså man, at det møde, hvor sognerådet skulle tage endelig stilling til sagen, ville blive meget stormfuldt.

Samtlige sognerådsmedlemmer fastede hele den dag, for at vi kunne have så meget mere appetit på de tre grise, der allerede udsendte en behagelig duft over hele landsbyen.

Sognerådsformanden befandt sig i en meget vanskelig situation. Han gik rundt til alle sognerådets medlemmer og sagde: "Sådan kan det min salighed ikke fortsætte. Hvis så endda en af ansøgerne var en uforbederlig bandit, kunne vi lade ham ude af betragtning; når man kun har to at vælge imellem, skal det nok vise sig, at den ene er en døgenigt. Men de tre her er alle lige store slyngler, og det pinlige ved det er, at vi ingenting kan bebrejde dem. Nu laver de oven i købet ædegilde for os og har givet øl. De er nogle rigtige lurendrejere alle tre, men vi lader os i hvert fald ikke bestikke."

Der var iblandt os en mand, som hed Machlicek. Han var ganske vist lige så ordentlig en borger som os andre, men han havde fået et horn i siden på vores sognerådsformand. Hver gang han kunne komme til det, generede han ham på en eller anden måde. Således havde han engang indgivet anmeldelse mod Balek, som sognerådsformanden hed, for at drive krybskytteri på hans mark. Der var nær blevet en retssag ud af det, og først da sognerådsformanden i sin egenskab af kroejer

eftergav Machlicek noget gæld på kroen, blev det muligt at bilægge konflikten. Udover den eftergivne gæld måtte han desuden i vidners nærværelse love Machlicek, at han kunne få sin fortæring på kroen gratis en hel uge i træk. Det udnyttede Machlicek naturligvis på enhver tænkelig måde, og siden da har der bestået fjendskab mellem ham og sognerådsformanden. Machlicek lagde heller ikke skjul på, at når sognerådet samledes for at vælge den ny sognebetjent, ville han bringe sognerådsformanden i en meget ubehagelig situation.

Omsider nåede man frem til det minderige møde, hvorpå hele spørgsmålet ville finde sin definitive løsning. Machlicek havde truffet sine forberedelser; det samme havde sognerådsformanden.

Vi forsamledes i mødesalen, det vil – som allerede understreget – sige på sognerådsformandens kro. Der sad i forvejen nogle af vore naboer, som vi med få ord gjorde forståeligt, at de ganske vist også skulle deltage i det almindelige ædegilde, men at de måtte forføje sig ud i køkkenet, når vi skulle træffe det vigtige valg mellem tre ansøgere til stillingen som sognebetjent.

Så gik det løs. Først blev der serveret en herlig, fed kødsuppe, derpå fulgte blodpølse og stegt lever med grøntsager og kartofler (dem havde sognerådsformanden stillet til disposition), så fik vi en bid sylte (alle tre grisehoveder var medgået til den), derpå fik vi rullepølse og fed sky og til sidst flæskesteg med melboller (de sidste ligeledes en gave fra formanden). Da vi havde skyllet efter med et par flasker øl, nåede vi endelig frem til debatten om formandens forslag, som gik ud på, at man mellem de tre egnede ansøgere til stillingen

som sognebetjent skulle vælge den bedst egnede. Formanden tog ordet som den første og erklærede, at han meget beklagede, at man kun havde disse tre undermålere at vælge imellem. Det var ham en virkelig sorg, at netop sådanne tre døgenigte som ansøgerne vil optræde som forsvarere af den offentlige orden, men naturligvis kunne sognerådet ikke gøre andet end at vælge en af de tre pappenhejmere. Han nævnte navnene på de tre skurke: Korenar, Kacirek og Podloch, og bad dem om i det mindste at rejse sig op, når der blev talt til dem.

Efter ham bad Machlicek imidlertid om ordet. Han var meget forundret over, at formanden havde grebet sagen an på den måde. Han sagde, at sognebetjenten først og fremmest måtte have sans for ret og retfærdighed og ikke finde sig i nogen form for fornærmelse. Gjorde han det, var han en køn sognebetjent. Han vendte sig derpå mod de tre ansøgere og udbrød demagogisk: "Mine venner, dette er netop øjeblikket til at lade jer vide, at det ingenlunde er nogen let sag at opnå den stilling I søger, men I kan og bør være beslutsomme, og om det så er sognerådsformanden, der engang kommer til at fornærme jer i jeres embede, skal I vise, at I ikke er bange, for I er under ed. Nu siger han om jer, at I er nogle slyngler. Vis nu, om ikke i det mindste én af jer er stillingen voksen og handler upartisk, uden hensyn til personer, men kun til ret og retfærdighed. Kacirek, gå hen og giv formanden et par på skrinet!"

Der blev dødsensstille i lokalet. Alles øjne var spændt rettet mod Kacirek, som bare blev siddende og grinede dumt.

Så råbte Machlicek: "Podloch! Stik formanden en øretæve, vis at du respekterer flertallet!" Der skete stadig ingenting. Podloch sad ved siden af Kacirek og grinede endnu mere fjoget.

Så råbte Machlicek igen: "Korenar, giv formanden nogle på snuden og vis, at du ikke er bange!" Korenar adlød, han gik lige hen mod formanden, som gloede himmelfalden på ham, der lød et klask, og formanden faldt ned fra stolen.

Forsamlingen klappede, og Machlitjek råbte: "Naboer, dette er en upartisk mand, ham må vi vælge til sognebetjent! Hvem stemmer for?"

Alle sognerådets tolv medlemmer rakte hånden i vejret som tegn på, at de stemte for.

"Korenar er hermed valgt til sognebetjent!" lød det nu fra formanden. "Og nu, Korenar, befaler jeg dig som din foresatte at give Machlicek to eftertrykkelige øretæver!"

"Til tjeneste, formand," svarede Korenar og gav Machlicek sådan et par øredaskere, at de nær aldrig havde fået ham kaldt til live igen.

Således gik det til, at Korenar blev indsat som betjent her i sognet.

Mellem venner

Da husejer Turny hørte, at hr. Pletanek var i Prag og at han allerede havde opsøgt fem bekendte og lånt tyve kroner af hver, drog Turny omgående hjem for at træffe forberedelser til at byde ham velkommen.

Han løb, i dette ords sande betydning, for at nå hjem, inden det store uvejr brød løs.

Først låste han alle værelserne af, hvorpå han lånte et gammelt piberør af portneren. Med det gik han hen til tobakshandleren og fik et gipshoved, som passede til røret. Så tændte han op i ovnen i køkkenet, brændte gibshovedet og gned det grundigt ind med skosværte, så det så rigtig gammelt og veltjent ud.

Derefter trykkede han mundstykket så langt ind i røret, at det sprak, rullede papir rundt om røret og bandt det sammen med seglgarn. Så smudsede han det godt til og surrede også lidt seglgarn om selve mundstykket. Til sidst så piben ud, som om den havde deltaget i et drabeligt slag.

Husejer Turny plejede altid at gemme sine cigarskod til viceværten. Han samlede dem i en papirspose i vindueskarmen. Nu stak han dem i lommen på en gammel jakke, han plejede at bruge, når han gravede blomsterbedene i haven, for han havde taget sin pæne klæder af og låst dem inde i værelset ved siden af køkkenet. Sin pung smed han fra sig på køkkenbordet, efter at han havde tømt den for penge, når undtages en krones penge i småmønt.

Så skrev han med kridt på den sorte tavle ved døren: Skylder kulhandleren 2 kroner og 40 øre, slagteren 12 kroner og 50 øre, købmanden 24 øre for paraffin.

***

Da han således havde arrangeret alt dette, gik han ned til portneren og sagde til ham, at der om ikke så længe ville der komme en herre og spørge efter ham. Men portneren – eller hans kone – måtte ikke sige: "Jo, husejeren er hjemme." De skulle kun kalde ham hr. Turny og også gerne lade et ord falde om, at han for lang tid siden havde været nødt til at sælge huset.

Da han igen stod i sit køkken, drog han et lettelsens suk, og smilede tilfreds, idet han gennemgik alle sine forberedelser. Nu kunne hans ven godt komme.

Og han kom virkelig. Han holdt sit indtog i lejligheden med et meget trist ansigtsudtryk, og hr. Turny bemærkede straks, at lappen på gæstens jakkeærme var syet på for ganske nylig. Et sted havde den løsnet sig, og under den kunne man se jakkens solide og slet ikke hullede stof.

"Man ser straks, at du er kommet ovenpå," sagde hr. Pletanek, "det er jo også snart en evighed, siden vi sidst sås. Du er blevet husejer, mens jeg, hvis jeg selv skal sige det, har fået livets hårde modgang at føle."

Hr. Turny hostede dæmpet. "Jeg ovenpå? Nej, det er det vist slut med. Man har taget huset fra mig."

Hr. Pletanek smilede svagt. "Nå, så slemt står det vel ikke til. Jeg derimod har haft uheld i alt, hvad jeg har foretaget mig. Jeg bliver f.eks. nødt til at flytte tilbage til Prag. I virkeligheden er mit smule indbo allerede på vej. Det kommer til at koste mig tre hundrede kroner. Jeg har i den grad været forfulgt af uheld i

den senere tid, at du næppe vil tro det, når jeg fortæller dig om det."

"Nå, nu er det vist på tide at komme frem med piben," tænkte hr. Turny.

"Men hvad er det dog for en pibe, du har der?" udbrød hr. Pletanek, da han så uhyret, "du plejede da ellers at have sådan nogle smukke lange piber."

"Plejede og plejede, ja, det har du ret i," sukkede hr. Turny, "men det er vist slut med det, jeg har været nødt til at sælge dem alle sammen. Ak ja, tiderne har ændret sig, kære ven. Ikke engang et ordentligt mundstykke har jeg råd til at købe mig mere. Du skulle vel ikke have en smule tobak på dig?"

Pletanek smilede igen trist: "Mig, tobak? Jeg ryger sandelig ikke mere, hvordan skulle det dog gå til? Hvor skulle jeg finde penge til den slags, spørger jeg bare."

"Jeg lånte dig gerne min pibe, men ven, men den stinker forfærdeligt. Jeg har ikke haft penge til at købe mig en ny. Jeg har repareret denne her, som du nok kan se, og gibshovedet har jeg haft i mere end et år efterhånden. Se bare, hvor sort det er. Jeg kan ikke engang brænde det af længere, og hvor skulle jeg få penge til et nyt fra? Se bare der på bordet. Du må gerne lukke pungen op. Hvad finder du? Femoghalvtreds øre. Og det er alt, hvad jeg ejer; det skal jeg klare mig med i en måned, hvis ikke to."

"Ak ja," sagde hr. Pletanek og begyndte at græde, "du kan ikke gøre dig nogen forestilling om det hundeliv, jeg fører. Har man en sjælden gang lidt håndører, så ved man næppe, om man skal købe sig en revolver og gøre en ende på det hele, eller om man

skal begynde et nyt liv med de tolv kroner. Børnene kunne jo få nyt tøj, og jeg kunne give dem noget at spise."

"Har du børn?"

"Det er en lang historie. Jeg havde fire, det femte var på vej, og så døde moderen med det sjette. Sygdommen kostede mange penge. Nu har den ældste så fået en svulst i spiserøret. En operation vil koste 120 kroner. Men hvor skal jeg finde penge til at redde mit stakkels barns liv? Hvis man blot havde nogle venner. Kære ven, vi har jo altid hjulpet hinanden, når det ..."

"Lad mig lige få stoppet min pibe," afbrød hr. Turny og gav sig til at rode efter cigarstumperne i sin lomme. Han fandt et skod af en *Old Britain* og masede det ned i pibehovedet. "Det er fra posthuset," sagde han, "der finder jeg altid de største. Ja, og ved det tyske teater."

Hr. Pletanek drog igen et dybt suk. "Det har du da i det mindste tid til, mens jeg – hvordan skulle jeg, som er fader til ni børn? Har du børn, du skal tage dig af? Ved du, hvorfor jeg har været nødt til at rejse til Prag? Det er fordi en af mine drenge var så tankeløs at sætte ild til naboens stald. Jeg skal betale ham 800 kroner, og derfor kommer jeg til dig, gamle ven ..."

"Undskyld mig et øjeblik," sagde hr. Turny, "jeg tror, jeg glemt noget." Han gik hen til den sorte tavle, tog den ned, og da han så, at hr. Pletanek fulgte ham med øjnene, skrev han med kridt: "Skylder købmanden 2 øre for tændstikker."

"Jeg fører regnskab her, og det er efterhånden løbet så meget op, at jeg ikke aner, hvordan jeg skal få det betalt."

Det bankede på døren, og et postbud kom ind i køkkenet for at aflevere nogle penge. "Hr. husejer Turny, vil De være så venlig at kvittere her for modtagelsen?"

Og med han med skælvende hånd skrev under på, at margarinefabrikken i Liben havde sendt ham 470 kroner i udbytte, talte postbuddet pengene op på bordet i pæne nye sedler. Da han var gået, vendte hr. Turny sig om til hr. Pletanek, slog pludselig ud med hånden og sagde: "Du kan tage, hvad du har brug for, af de penge der, din gamle hykler." Og så brast hr. Turny i gråd.

Min forretning med hunde

1

Jeg har altid næret forkærlighed for dyr af enhver art. Allerede i min spæde barndom bragte jeg mus med hjem, og en dag, hvor jeg skulkede fra skolen, legede jeg uforknyt hele tiden med en død kat.

Jeg interesserede mig også for slanger. Engang fandt jeg en slange på en stenet skrænt i skoven og ville lige til at tage den med hjem for at putte den i min forhadte tante Annas seng, da skovrideren til alt held kom til og konstaterede, at det var en hugorm; han dræbte den og tog den med sig for at hæve den udsatte belønning. Fra mit attende til mit fireogtyvende år holdt jeg især meget af store dyr. Kameler og elefanter af enhver art interesserede mig uhyre.

Mellem mit fireogtyvende og otteogtyvende år tog denne interesse langsomt af og begyndte at vende sig mod okser og heste. Jeg ønskede at eje et stutteri med siamesisk hornkvæg. Men dette ønske forblev kun en idealistisk drøm, og jeg blev nødt til at begrænse min kærlighed til dyr af mindre omfang. Jeg foretrak hunde for katte, og da jeg var omkring tredive, opstod der meningsdivergenser mellem mig og min familie. Man foreholdt mig, at jeg ikke havde noget erhverv og ikke tænkte på at komme til at stå på egne ben. Jeg svarede beslutsomt min familie, at jeg i betragtning af min interesse for dyr ville begynde at drive forretning med hunde.

Det skal bemærkes, at tanken ikke vakte deres begejstring.

2

Når man starter en forretning, må man fremfor alt finde et firmanavn, der rammende beskriver, af hvad art forretningen er. Denne art forretning plejer man at kalde en hundehandel, hvad der imidlertid ikke tiltalte mig, fordi en fjern slægtning af mig, der var ansat i et ministerium, protesterede imod det.

Den blotte betegnelse "Køb og salg af hunde", behagede mig heller ikke, da det var min hensigt at drive forretningen på et højere niveau. I et leksikon fandt jeg ordet "kynologi", der betyder "læren om hunde". Lidt efter gik jeg forbi landbrugsinstituttet og det gav mig løsningen på miseren. Jeg kaldte min forretning "Kynologisk Institut". Det var en stolt, lærd titel, der rammende karakteriserede, hvad jeg bekendtgjorde i store annoncer: "Opdræt og salg, bytte og køb af hunde på kynologisk grundlag".

Disse store annoncer, hvori udtrykket "Kynologisk Institut" gentog sig så ofte, hensatte mig selv i stum forbavselse. Endelig var jeg indehaver af et institut.

De, der ikke har oplevet det, ved ikke, hvilken stolthed og glæde det er forbundet med.

I annoncerne lovede jeg sagkyndig rådgivning i alt vedrørende hunde. Den, der købte et dusin hunde, fik en hvalp i tilgift. En hund var den bedste gave til fødselsdage, konfirmationer, forlovelser, bryllupper og jubilæer. For børn var en hund et legetøj, der ikke så let gik itu, for voksne en tro ledsager og beskyttelse mod baghold i skoven. Alle hunderacer fandtes stadig på lager. Direkte forbindelse med udlandet. I

tilslutning til Instituttet et opdragelseshjem for vanartede hunde. I mit institut ville selv den mest bidske køter blive vænge af med at gø og bide på fjorten dage. Hvor anbringer jeg hunden i ferien? I det kynologiske institut. Hvor lærer en hund at lege "hent bolden" på tre dage? I det kynologiske institut.

Da min onkel læste disse annoncer, rystede han betænkeligt på hovedet og sagde: "Nej, min dreng, du er ikke rask. Har du ikke af og til smerter i baghovedet?"

Jeg så imidlertid lyst på fremtiden, og uden at eje blot en eneste hund ventede jeg begærligt på en bestilling, mens jeg søgte en ærlig og proper assistent, der var fritaget for militærtjeneste.

3

På min annonce med overskriften: "Assistent til opdrætning og salg af hunde" fik jeg en masse ansøgninger, hvoraf mange var skrevet meget oprigtigt. En pensioneret landbetjent lovede mig, at hvis han fik pladsen, ville han lære alle hunde at springe over en stok og gå på hovedet.

En anden skrev, at han forstod at omgås hunde, da han adskillige år havde været ansat hos rakkeren i Budějovice og var blevet afskediget på grund af for hensynsfuld behandling af kadaverne.

En anden ansøger forvekslede "kynologisk institut" med "gynækologisk institut" og skrev, at han havde været portør på en fødeklinik.

Femten af ansøgerne havde taget juridisk embedseksamen, tolv var uddannede lærere. Desuden fik jeg en henvendelse fra "Foreningen til løsladte Straffefangers Vel" om at sætte mig i

forbindelse med foreningen, da den havde en meget dygtig, løsladt kassebedrøver til mig.

Mange ansøgere var yderst mistrøstige. De skrev f.eks. selv: "Skønt jeg ganske bestemt ved, at jeg ikke får pladsen ..."

Jeg fik også en ansøgning fra én, som talte spansk, engelsk, fransk, tyrkisk, russisk, polsk, kroatisk, tysk, ungarsk og dansk.

En ansøgning var skrevet på latin.

Og så indløb en enkel, men oprigtig ansøgning: "Ærede herre! Hvornår skal jeg tiltræde pladsen? Med højagtelse Ladislav Čížek, Košíře pr. Medřických, adrs. Hr. Bakovski"

Da ansøgeren spurgte så direkte, var der ikke andet for mig at gøre end at svare ham, at han kunne komme onsdag morgen klokken otte. Jeg følte, at jeg havde grund til at være ham taknemmelig, fordi han havde sparet mig den møjsommelige vælgen og vragen. Onsdag klokken otte tiltrådte min assistent altså pladsen. Det var en koparret, lille mand af stor vitalitet, der, så snart han så mig, rakte mig hånden og fornøjet sagde: "Vejret bliver nok heller ikke bedre i morgen, har De hørt, at der klokken syv i morges igen stødte to sporvogne sammen i Plzeňská-gaden?"

Så trak han en kort pibe op af lommen og sagde, at han havde fået den af en chauffør i firmaet Stibral, og at han røg ungarsk tobak. Derpå meddelte han mig, at der i Banzets' værtshus i Nusle var en serveringsdame ved navn Pepina, og spurgte mig, om hun ikke havde gået i skole med mig. Så begyndte han at tale om en grævlingehund og mente, at hvis vi købte den, måtte vi male den op og krumme dens ben lidt.

"De har altså forstand på hunde?" spurgte jeg glad.

"Om jeg har! Jeg har selv købt hunde og haft vrøvl med politiet for det. Engang havde jeg en foxterrier med hjem, og pludselig var der en herre på gaden, der standsede mig og sagde, at det var hans hund, og at han havde mistet den for to timer siden i Ovocná-gaden. 'Hvordan ved De, det er Deres hund?' spurgte jeg. 'På, at den hedder Mupo. Kom her, Mupo!' Og De kan ikke tro, hvor glad hunden sprang op ad ham. 'Bosko,' råbte jeg'til den, 'Bosko, pst!' Og så gik den lige så glad løs på mig. Det var en tosset hund. Det værste var, at for retten havde jeg glemt, at jeg dengang råbte Bosko til den. Jeg kaldte den Burberle, og det var den lige så fornøjet med ... Skal jeg se mig om efter en hund?"

"Nej, Čížek. Min forretning skal drives efter hæderlige principper. Vi venter på en køber, og foreløbig ser vi efter i annoncerne i rubrikken 'Dyr' for at se, hvem der har noget at sælge. Se her, her er der en dame, der på grund af pladsmangel vil sælge en etårig hvid spids. Er spidser virkelig så store, at de tager så megen plads op? Gå ned i Školská-gaden og køb den. Her er tredive kroner."

Han tog afsked med mig med en forsikring om, at han ville komme tilbage hurtigst muligt, og han kom da også efter tre timers forløb, men i hvilken tilstand! Hans stive hat sad helt nede over ørerne på ham, og han tumlede fra den ene side til den anden, som om han gik i en orkan på et skibsdæk; i hånden holdt han krampagtigt en snor, som han slæbte efter sig. Jeg så på enden af snoren. Der var ingenting.

"Nå – hvordan – synes – De om den – smukt – eksemplar, hva'? – Var det – ikke hurtigt – jeg kom –" (han ræbede og stødte

mod døren) – "se dens ører – kom så, dit bæst – ingen numre – hurtigt! Hun ville slet ikke sælge den ..."

I dette øjeblik drejede han sig om og så enden af snoren. Hans øjne blev kuglerunde. Han tog snoren op, befølte den i hele dens længde og hikkede. "For en ti-time siden – var den der ..." gispede han.

Han satte sig på en stol, faldt straks ned af den, og mens han hagede sig fast i mine ben for at komme på højkant igen, sagde han sejrsbevidst, som om han havde gjort en enestående opdagelse: "Den må være løbet bort!"

Derpå satte han sig på stolen og begyndte at snorke.

Således tiltrådte han pladsen den første dag.

Jeg så ud ad vinduet ned på gaden. Der løb i den larmende gadevrimmel forskellige hunde. Og mens manden ved siden af mig snorkede fælt, forekom det mig, at de alle var til salg. Jeg forsøgte at vække ham, for jeg havde den fikse idé, at der ville komme en køber og købe ikke blot én, men en halv snes hunde.

Der kom dog ingen, og det var i øvrigt forgæves at prøve at vække ham. Jeg opnåede kun, at han rutsjede ned fra stolen for mig.

Efter tre timers forløb kom han endelig til sig selv; han gned søvnen af øjnene og sagde med hæs stemme:

"Jeg er bange for, jeg har lavet noget galt."

Han begyndte at erindre visse enkeltheder og talte vidt og bredt om spidsen, om hvor smuk den havde været, og hvor billigt damen havde solgt den. Han havde kun givet ti kroner for den, fordi han havde sagt, den ville komme i gode hænder. Så fortalte han om, hvordan spidsen ikke ville gå med ham, og hvordan han havde pryglet den. Så gav han sig hurtigt til at tale

om noget andet og meddelte mig, at han i Smichow kendte en krovært, og derfor var gået ind til ham. Der havde også været flere andre af hans bekendte. De havde drukket vin og likør. Mennesket er skrøbeligt.

"Godt," sagde jeg. "Som De ved, fik De tredive kroner. De må derfor give mig tyve tilbage."

Det satte ham på ingen måde i forlegenhed. "Ja, egentlig skulle jeg virkelig give Dem tyve kroner tilbage, men jeg tænkte, at jeg ville overraske Dem. Derfor tog jeg også ind hos 'Švihanke', og der gav jeg ti kroner i håndpenge for en hvalp. De havde nemlig der sådan en mærkelig hunhund, og den er drægtig. Det skal blive morsomt at se, hvad slags hvalpe den får. Det vigtigste er, at vi allerede har lagt en bestilling på dem. Så kom jeg forbi 'Paliárka', der havde de en pæn hunhare til salg ..."

"Jamen, kom dog til Dem selv, bedste Čížek, jeg handler da ikke med kaniner."

"Sagde jeg hare?" sagde han. "Det var en fejltagelse. Jeg ville sige hunhund, en skotsk hyrdehund. Den er også drægtig, men der gav jeg ingen håndpenge på hvalpene, de ti kroner var håndpenge for selve hunden; hvalpene beholder ejeren, og hunden henter vi, når den har fået hvalpene. Så gik jeg til Krocínova-gaden ..."

"Men da havde De ikke flere penge ..."

"Nej, ganske rigtigt, da havde jeg ikke flere penge. Der var en hr. Novák, der havde en stor lådden hund til salg; hvis jeg havde haft penge, ville jeg også have betalt noget på den, for at den kunne været til vores disposition. Nu tager jeg mig sammen og går hen i Školská-gaden. Spidsen er sikkert løbet tilbage, da den stak fra mig. Om en time er jeg her med den."

Čížek holdt ord. Det varede ikke engang en time, før han var tilbage, fuldstændig ædru og åndeløs. Til min store overraskelse slæbte han en sort spids med sig.

"Ulyksalige," råbte jeg, "damen skrev jo, at hun havde en *hvid* spids til salg!"

Et øjeblik så han betuttet på hunden, så forsvandt han med den uden at sige et ord.

Efter to timers forløb kom han tilbage med en frygtelig snavset hvid spids, der teede sig meget vildt.

"Det var en fejltagelse," sagde Čížek. "Damen i Školská-gaden havde to spidser, en sort og en hvid. Hun blev mægtig glad, da jeg bragte den sorte tilbage."

Jeg så på hundens hundetegn. Det var udstedt i Zizkov-distriktet, og Školská-gaden lå ikke i Zizkov. Jeg kunne pludselig have grædt, men jeg beherskede mig. (Čížek tog imidlertid hundetegnet af dyret med den bemærkning, at sådan et mærke altid var farligt.)

Om natten blev jeg vækket af en skraben på døren. Jeg lukkede op, og den sorte spids, vor gamle bekendt fra om eftermiddagen, styrtede ind i lejligheden med en munter gøen. Enten var den kommet til at længes efter os, eller den havde for langt hjem. Hvordan det nu end forholdt sig, havde jeg nu allerede to hunde og trængte nu kun til købere.

4

En køber indfandt sig om morgenen klokken ti. Han så sig om i lejligheden og spurgte: "Hvor har De så Deres hunde?"

"Jeg har dem ikke hjemme," sagde jeg, "med undtagelse af to spidser, en sort og en hvid, som jeg dresserer, og som allerede

er reserveret ærkehertugen i Brandys. Jeg har mine hunde på landet, for at de kan være i god luft og ikke skal blive smittet af utøj og sår, som selv den bedste hundehandler ikke kan beskytte dem mod i byen. Vort kynologiske institut har det princip at lade hundene løbe om så frit som muligt; min assistent ude på landet, hvor vi har hundestaldene, jager hver morgen dyrene ud i alle retninger, og først om aftenen kommer de tilbage. Det har også den fordel, at det lærer hundene at være selvstændige, da de selv finder deres føde dagen igennem. Vi har forpagtet store revirer, hvor de kan ernære sig af al slags vildt. De skulle se, hvor morsomt det er, når en dværgpinscher får fat i en hare."

Herren syntes at finde behag i dette, for han nikkede og sagde: "Så har De vel også bidske hunde, der er opdraget til at være pladshunde?"

"Selvfølgelig – jeg har så frygtelige hunde på lager, at jeg ikke engang kan være til tjeneste med et fotografi at dem, da de nær havde sønderrevet fotografen. Jeg har hunde, som allerede har sønderrevet flere indbrudstyve."

"Det er netop sådan en hund, jeg gerne vil have," sagde køberen. "Jeg har et tømmerlager, og nu i vinter ville jeg gerne have en god pladshund. Kan De skaffe mig sådan en til i morgen eftermiddag? Så vil jeg komme og se på den."

"Selvfølgelig; jeg vil straks sende min assistent ud efter den. Hej, Čížek!"

Čížek kom til syne med et venligt smil og syntes straks, han havde set den herre et eller andet sted.

"Čížek," sagde jeg til ham og gjorde tegn til ham. "De tager ned og henter vores mest bidske hund. Hvad er det nu, den

hedder?"

"Fabián," svarede Čížek med iskold ro, "dens moder hed Hexa, det er en skrækkelig hund. Den har allerede sønderrevet to børn og ædt dem, fordi man ved en fejltagelse havde givet den til nogle børn at lege med, og de ville kravle op på den. Hvad udbetalingen angår ..."

"Ja, naturligvis," sagde køberen, "her er fyrre kroner som udbetaling, hvad skal den koste?"

"Hundrede kroner," sagde Čížek. "Vi har også en billigere til firs, men den har kun bidt tre fingre af en herre, der ville klappe den."

"Nej, jeg vil gerne have den vildeste."

Čížek begav sig med de fyrre kroner ud for at finde en bidsk hund og kom om aftenen hjem med et melankolsk kræ, som knap nok kunne slæbe sig afsted.

"Det er jo et kadaver!" råbte jeg forfærdet.

"Ja, men den er billig," sagde Čížek. "Jeg mødte en slagter, jeg kender, der var på vej med den til rakkeren, fordi den var begyndt at bide. Så tænkte jeg, at den kunne være god som pladshund. Og forresten – en fornuftig tyv ville alligevel give den gift, så herren må købe sig en ny hos os."

Vi diskuterede sagen i nogen tid, så kæmmede Čížek hunden, og vi kogte ris til den med sener. Den spiste to skåle fulde og så uforandret passiv og ynkelig ud. Den slikkede vores støvler, gik sløvt rundt i værelset, og man kunne mærke, at den var rasende, fordi dens herre ikke var kommet til rakkeren med den.

Čížek gjorde endnu et forsøg på at gøre den mere frygtindgydende. Da hunden var gul og hvid, eller rettere sagt

grå, malede han med tusch store, sorte striber tværs over kroppen på den, så den til sidst lignede en hyæne.

Køberen, som den følgende dag afhentede den, veg forfærdet tilbage, da han så den.

"Det er en frygtelig hund," råbte han.

"Folk i huset gør den ingenting; den hedder Fox, prøv kun at klappe den."

Køberen vægrede sig; derfor slæbte vi ham i ordets bogstaveligste betydning hen til uhyret og tvang ham til at klappe den. Hunden slikkede hans hånd og gik bort med ham som et lam.

Inden næste morgen var herren blevet fuldstændig udplyndret.

5

Julen nærmede sig. Vi havde farvet den sorte spids gul med brintoverilte, og den hvide spids havde vi ved at overstryge med sølvnitrat gjort sort. Begge hunde klagede sig så skrækkeligt under disse manipulationer, så man skulle tro, at det kynologiske institut i stedet for to disponerede over mindst tres hunde.

Til gengæld havde vi hvalpe i lange baner. Čížek led åbenbart af den sygelige forestilling, at hvalpe var grundlaget for al velstand; derfor bragte han før jul lutter hvalpe med hjem i sine frakkelommer. Jeg sendte ham ud efter en grand danois, og han kom hjem med en grævlingelivalp. Jeg sendte ham ud efter en pinscher, og han kom med en foxterrierhvalp. Vi havde i alt tredive hvalpe og henved hundrede og tyve kroner ude i håndpenge.

Jeg fik den idé at leje en butik i Ferdinandova-gaden, stille et juletræ op i den og sælge hvalpene, pyntede med kulørte sløjfer, under følgende løsen:

"Den gladeste jul giver De Deres børn, hvis De forærer dem en sund, dejlig hundehvalp."

Jeg lejede butikken. Det var en uge før jul.

"Čížek," sagde jeg, "De bærer hvalpene hen i butikken, køber et stort, flot juletræ, anbringer hvalpene i udstillingsvinduet, køber mos. Kort sagt, jeg stoler på, at De arrangerer det hele smagfuldt. Er De med?"

"Herren skal nok blive tilfreds."

Han kørte hundene bort i kasser på en trækvogn, og om eftermiddagen begav jeg mig hen for at se, om han nu også havde arrangeret alt til min tilfredshed.

Et opløb af mennesker foran butikken viste mig, at hvalpene vakte uhyre interesse. Men da jeg kom nærmere, hørte jeg harmfulde udbrud fra mængden: "En uhørt råhed! Hvor er politiet? Utroligt, at den slags bliver tilladt!"

Da jeg havde boret mig gennem opløbet, knækkede benene næsten sammen under mig.

For at gøre arrangementet rigtig smukt havde Čížek hængt en snes hvalpe på grenene af det store juletræ, som om de var sukkertøj. Staklerne hang der med tungen ud at halsen som middelalderlige røvere i et træ! Og nedenunder stod en plakat: "Den gladeste jul giver De Deres børn, hvis De forærer dem en sund, dejlig hundehvalp."

Det var det kynologiske instituts endeligt.

Kristendomskundskab

Børnene i Koroupov vidste netop så meget om religion, at Gud i sin uendelige godhed havde skabt bambusplanten og efter dem kapellan Horácek. Derefter lærte Gud menneskene, hvordan man forfærdiger stokke af bambussen, og kapellan Horácek var ualmindelig dygtig til at bruge dem.

Det begyndte som regel således: Når kapellan Horácek var kommet ind i klassen, så han på sine elevers sønderknuste ansigter og sagde:

"Vanícek, dit enfoldige fæ, jeg tror vist ikke, at du er i stand til at opremse mig de syv dødssynder bagfra."

Kapellanen foretog en grundig overhøring i emnet. Derefter lod han de ti bud opremse, fremdeles bagfra, eller spurgte:

"Ludvik, din halunk, sig mig hurtigt, hvordan det tredje bud lyder bagfra efter 'Du skal ikke stjæle'."

Det var en matematisk religion, og prygl var uvægerligt det bedrøvelige religionsmatematiske resultat.

Den, som blev råbt op, hvad enten det nu var Vanícek, Ludvik eller Bichar, så rejste de sig med et sørgmodigt udseende og gik op til katederet.

De gik derop, skuffede i deres tro på Guds uendelige miskundhed og overbeviste om, at alt var uundgåeligt – og at religionsbegrebet ikke var indeholdt i katekismussen, men i den del af bukserne, man sidder på.

Det var så ganske enkelt og sikkert. Man stak bagenden ud mod klassen og lod sig gennemprygle af stokken i kapellanens øvede hånd.

Hver og hver anden dag var det de samme scener. Med et venligt smil lagde han den ene efter den anden over knæet og sagde:

"Tak Gud, I fordømte unger, at I her kan få jeres prygl."

En dag kom Veprek med den oplysning, at det skulle være godt at smøre stokken ind i hvidløg. Det skulle så ikke alene medføre, at det ikke gjorde så ondt, men også at stokken knækkede.

Sådanne fortvivlede tanker gjorde de sig. Og de fik stor tiltro til hvidløg. En af drengene græd af glæde, da de smurte stokken ind. Man kunne kalde det hele skolens fortvivlede håb, et kapitel om brudte illusioner.

Kapellanen gav dem en grundig opsang på bukserne. Så holdt han et foredrag om, at det, det havde foretaget sig med hvidløgene, naturligvis kun var et bedrag, og tilmed et latterligt bedrag, som de selv havde kunnet overbevise sig om ved den retfærdige straf. De havde forsøgt at narre Gud! Han skildrede for dem, hvilke ødelæggende følger dette kunne have for dem resten af livet. Det var det første skridt mod moralsk fordærv og undergang! Desuden ville han sætte sin salighed i pant på, at de havde stjålet hvidløgene. Af denne grund pryglede han dem nok en gang. Det var sikkert, at de kom til at ende i galgen alle til hobe. Altså med undtagelse af direktørens søn Venoušek og Zdenek, hvis fader sad i skolebestyrelsen. De to fik aldrig prygl.

Og således gik dagene hen, bedrøveligt og langsommeligt. De lod aldrig til at få nogen ende. Det så ud til, at drengene i Koroupov ikke kunne gøre noget som helst for at frelse sig, og at alt ville gentage sig atter og atter uden noget håb. Men så gav den halte Melhuba religionsspørgsmålet en ny vending.

Ved fiskedammen fortalte han om papirets betydning. Han havde netop foretaget et forsøg derhjemme; han havde stoppet bukserne fulde af papir og smed derpå et fad med mælk i gulvet. Han fik bank med et stykke brænde og følte kun halvdelen af den smerte, det plejede at give under normale forhold. Nu begyndte drengene at ære papiret som kinesere, der samler selv den mindste stump papir op for at redde det fra undergang. I dette tilfælde var det imidlertid papiret, som skulle frelse *dem*. Misterka, købmandens søn, var leverandør af dette beskyttelsesmiddel, og kapellanen bemærkede, at efter drengenes ansigter at dømme, blev tegnene på, at det gjorde ondt stadig mindre.

Han spekulerede over dette fænomen, og nåede til den slutning, at efter al sandsynlighed havde de udviklet hård hud. Derfor måtte der anskaffes en bedre stok til religionstimerne. For den kære Gud lader der også vokse bambusrør, som er både stærkere og tykkere.

Han stillede derfor drengene op foran sig ved katederet og bemærkede, at han nok så, de havde vænnet sig til de tynde stokke.

"Her har du penge," sagde han til Misterka, "lad din fader sende mig en god, tyk stok."

Han bemærkede, at der gik en trækning over delinkventernes ansigter, og gned sig i hænderne. Han kneb læberne sammen, og følte, at en sådan udsættelse af pryglene beredte ham en ny følelse af forventningsfuld henrykkelse.

Misterkas fader fandt en perfekt stok frem, hvis tykkelse neutraliserede det beskyttende papir.

Det var altså nødvendigt at fuldkommengøre opfindelsen. Melhuba lod, da de sad sammen ude ved dammen, det forløsende ord falde:

"Papstykker."

Det drønede godt i religionstimen, og kapellanen stønnede: "Min Gud, hvilken hård hud de har!"

Derfor sagde han til Misterka, at han skulle hente en endnu tykkere stok. Det var den kraftigste, som endnu var kommet til Koroupove. Under dens slag faldt papstykkerne i laser.

"Nu er der intet mere, som kan hjælpe os," sukkede Melhuba nede ved dammen.

I den næste religionstime så de sørgmodigt ned for sig, som de sad på bænkene. De vidste, at denne dag var alt forgæves. Kun Veprek smilede lidt.

Så meget desto mere usikkert svarede de på spørgsmålet om, hvornår Gud for første gang havde åbenbaret sin guddommelige barmhjertighed.

Femten stykker stod de foran katederet, deriblandt Veprek. Ti af dem havde allerede været under behandling og vrælede i vilden sky, til kapellanens store fryd. Så kom turen til Veprek .

Han lå allerede over knæet, den tykke stok susede gennem luften, og – bum! Der lød et brag, som når man slår på en tromme.

Kapellanen slap den smilende Veprek og brølede:

"Ned med bukserne!"

Veprek holdt op med at smile, trak bukserne ned og rakte kapellanen et blikskilt, han havde hugget i kirken.

Og kapellanen læste sønderknust:

"Bidrag modtages til udsmykning af Guds hus."

En hamsteraffære

I en Prager-avis stod en dag følgende annonce at læse; den var ikke særlig stor, men gjorde nærmest indtryk af at være et fortvivlet nødråb:

> "En levende hamster sælges omgående. Eventuelt bytte med noget andet. Henv. Wenzels Plads 13, 2. sal, 4. dør til venstre, Prag."

De fleste af bladets læsere oversså annoncen fuldstændigt. Kun en skoledreng, Bohuslav Honzátko, læste den flere gange med stigende begejstring. Han var alene hjemme, hans fader var gået på kontoret og moderen var gået med hans søster Ema ud for at foretage de sidste indkøb til brylluppet – Ema skulle nemlig giftes i overmorgen. Da familien således var ud, havde tjenestepigen set sit snit til også at gå ud og besøge sin elsker, der arbejdede hos en låsesmed i Karlin-kvarteret. Hun gav drengen nøglen til lejligheden og sagde, at han skulle huske at låse efter sig og aflevere nøglen til portneren. Idet hun gik ud, klappede hun Bohuslav på håret og kaldte ham Bohoušek. Hun og drengen holdt sammen, fordi de begge var nederst i familiens hierarki – hvis Anna en dag ikke blev skældt ud for et eller andet, så slog det aldrig fejl, at Bohuslav havde gjort noget forkert, og derfor holdt de sammen.

"Hvad skal jeg sige, hvis moder kommer tidligere hjem, Anna?"

"Bare sig, at min tante fra Modrice er kommet på besøg."

"Okay," sagde Bohuslav alvorligt. Nu var han så alene og havde ansvaret for lejligheden. Han lå i en gyngestol og læste avisen, hvor han som sagt var faldet over annoncen med hamsteren. Hans øjne lyste. Som alle andre børn på hans alder kunne han ikke lade være at blive tiltrukket af en levende hamster. Han havde i lange tider ønsket at eje et levende dyr. Han drømte om at tage på vældige ekspeditioner til Indien for at finde tigerunger, og drømte om at have en stor berberløve, som kun adlød ham, og som kunne sove i hans søster seng (den ville jo blive ledig, nu når hun blev gift), og på hans befaling ville æde hans skolelærer og alle hans bøger. Somme tider drømte han også om at have en tam hvalros. Han kunne også tænke sig at have en tam elefantunge i udhuset, som kunne klare forskellige pligter, som før havde været hans, såsom at hente tobak og aviser til hans fader, eller noder og skrivepapir til hans søster (dengang hun stadig skrev ægteskabsannoncer). Og nu skulle hans ønske gå i opfyldelse. Ganske vist var der betydelig forskel på en tiger og en hamster, men én ting var sikker: Han ville have hamsteren.

"Vi har masser af ting, der kan byttes med en hamster," tænkte Peter, og gik straks til sagen. Han åbnede linnedskabet og trak to par af søster Emas blondetrusser og en af moderens natkjoler ud. Når han lagde indholdet af skufferne i orden, var der sikkert ikke nogen, som opdagede, at der manglede en enkelt genstand. Fra faderens skrivebordsskuffe hentede han nogle gamle mønter – der var så mange i skuffen, at han kunne

havde købt de første tre hundrede hamstere – og til sidst tog han fra sin egen boghylde "Den tapre kaptajn Corcoran". Af alle hans bøger var denne den mest velholdte, der manglede kun 24 sider. Endelig satte han sig ved skrivebordet og skrev på en lap papir:

> Til skolelæreren. Min søn Bohuslav Honzátko kunne desværre ikke komme i skole i dag på grund af mavepine. Jeg beder ham derfor fritaget for timerne i dag.

Efter to års stadige øvelser havde Bohuslav lært sig at eftergøre faderens underskrift næsten perfekt. Han gemte sedlen i den bog, han skulle bruge i skolen i eftermiddag, pakkede sine forskellige bytteobjekter sammen i en bylt, og drog så afsted mod Wenzelpladsen, idet han huskede at aflevere nøglen til portneren. På vejen stak han ind om et antikvariat og solgte en fysikbog, for også at have lidt kontanter ved hånden. Han fandt hurtigt den i annoncen angivne adresse og ringede på. Han blev modtaget af et ældre ægtepar, som så ualmindelig bekymrede ud. Peter forklarede, at han var meget interesseret i den omtalte hamster, og var i stand til at tilbyde to par dametrusser, en natkjole, nogle gamle mønter samt "Den tapre kaptajn Corcoran" i bytte. De to gamles ansigter lyste op, og de begyndte at fortælle ham en mærkværdig historie, af hvilken Bohuslav kunne forstå, at en sær herre med en hamster havde taget logi hos dem for fjorten dage siden, og havde fortalt dem, at han havde opfundet en særlig eliksir, som forhindrede gnavere i at sove vintersøvn. "Jeg har til hensigt," havde denne herre fortalt dem, "at afprøve den på denne hamster. Hvis jeg har held til at holde ham vågen nu, hvor dyret ellers ville gå i hi,

vil det give store muligheder. Hvis hamsterne ikke går i hi om vinteren, lever de nemlig ikke så længe, og så vil de ikke kunne når at ødelægge høsten ved at stjæle korn." – "Herren," fortalte den gamle mand Bohuslav, "ville skrive en bog om det og begyndte at eksperimentere med hamsteren, som han havde i en stor kasse. Han puttede eliksiren hamsterens drikkevand, og den var da også meget livlig. Han havde sin eliksir i en cognacsflaske; jeg kom ved et uheld til at drikke lidt af det og kunne ikke sove i fem nætter i træk. Men så kom nogle af hans slægtninge for at hente ham; de sagde, at han havde lidt af den slags forestillinger i fem år, og at lægen mente, kolde bade kunne hjælpe ham. De tog ham med sig til et eller andet sted ude i bjergene og efterlod os med hamsteren. – Det er et dejligt lille dyr," vedblev han, som om han citerede fra en bog, "overordentlig kærligt og venligt. Du kan få en gammel kartoffelsæk til at bære den i."

Den overordentlig kærlige og venlige hamster skreg i vilden sky og vred og vendte sig, da den blev puttet i sækken, så den henrykte Bohuslav troede sig hensat til tigerlandet. Da han senere gik ned ad gaden med den stadig protesterende hamster på ryggen, forestillede han sig, at han var den berømte tigertæmmer Raua Babur fra Bombay.

Der var endnu et par timer, til han kunne gå hjem og lade som om han kom fra skolen, så han var en tur inde om en dyrehandler for at købe nogle fornødenheder til dyret. Han købte noget foder for de penge, han havde fået for fysikbogen – han fik nu ikke så meget for de 70 øre, kun en lille pose. Han fik fornemmelsen af, at han havde påtaget sig et stort ansvar. Måske blev han nødt til at lære hamsteren at spise noget andet,

for den lille pose ville hurtigt være tømt. Og efterhånden som han nærmede sig hjemmet, begyndte han at spekulere over noget andet: Hvad nu, hvis de smed ham ud sammen med hamsteren. Hvad skulle han sige til sine forældre, når de spurgte om, hvor hamsteren stammede fra? Men han fandt hurtigt på noget. Da faderen spurgte ham, hvor han havde fået fat i dyret, svarede Peter ganske simpelt, at hamsteren tilhørte skolens biologiske samling, og at hans lærer havde bedt ham tage den i forvaring vinteren over, indtil dens pels var vokset ud og havde skiftet pletter. Sidenhen skulle den udstoppes. Moderen fandt, at det var udmærket, selv om hun ikke troede på, at læreren havde bedt Bohuslav om det, men at han nok snarere havde tilbudt at gøre det. Men det var jo godt, at Peter holdt sig på en god fod med læreren, det kunne han nok have brug for. Så fandt de en kasse frem fra loftet til hamsteren, som blev anbragt i forstuen. Og i hvert fald for et par timer nød hamsteren stor respekt i familien som skolens ejendom.

Men så begyndte der at brede sig en ubehagelig lugt i stuen. Og så netop i dag, hvor de ventede besøg af søster Emas tilkommende! For en sikkerheds skyld tog Ema en flaske Eau-de-Cologne og hældte ud over hamsteren, som flygtede ind i et hjørne af kassen, hvor den satte sig til at mumle på en ubehagelig måde og fylde kindposerne med det korn, Bohuslav havde strøet ud til den.

Efter frokostpausen gik Bohuslav i skole, hans fader gik tilbage til kontoret, og hans moder gik ud for at købe forskellige ting sammen med de to lykkelige forlovede. Pigen gik ud for at besøge sin elsker i Karlin igen. Da familien atter var samlet, opdagede de, at hamsteren var brudt ud af kassen og havde

fundet sig et sted at være inden i stuen. Dette sted var familiens sofa. Over sofaen hang der et maleri af et landskab. Gyldne kornmarker bredte sig bølgende ud mod maleriets horisont, og hamsteren opslog sin bolig under denne herlige udsigt. Foruden dens officielle indgang til dens soveplads i sofaens fyld lavede den to nødudgange, en i siden og en direkte op i midten af sofasædet. Det blev desuden opdaget, at den havde transporteret alt foderet fra kassen hen til sin nye seng. Så snart nogen nærmede sig sofaen en smule, lød der rædsom hvæsen inde fra den. Det stod snart familien klart, at den ikke havde til hensigt uden videre at forlade sit hul.

"Der har skolen givet os en nydelig plageånd på halsen," jamrede fru Honzátko. Ema mente, at man kunne jage hamsteren ud ved at oversvømme dens bolig. Dette forslag blev imidlertid forkastet, da man mente, det nok ville ødelægge plysbetrækket. Ikke at der snart kunne blive mere ødelagt på den, gennemhullet som den allerede var af hamstergange. Og hele tiden kunne man høre kræets forfærdelige hvæsen derinde fra. Bohuslav, som tit og mange gange var blevet skældt ud for at bruge sofaen til seng, fandt et zoologisk leksikon for at se, om der skulle stå noget angående uddrivning af hamstere fra sofaer, men det var desværre ikke tilfældet. Heller ikke Brehms "Dyrenes liv" var bekendt med et sådant tilfælde. Bohuslav læste højt af en bog om naturhistorie, at hamsteren, hvis den blive angrebet, vil forsvare sig tappert. Ema og hendes moder trak sig tilbage til køkkenet, hvor de holdt råd med Anna om, hvad man så kunne finde på. Anna tilrådede, at man forsøgte at ryge hamsteren ud. Man kunne stoppe papir gennemvædet med lampeolie i dens nødudgange og sætte ild til dem. Denne

sindssyge idé blev dog forkastet, og man besluttede at vente til familiens overhoved indfandt sig.

Men hr. Honzátko viste sig at være lige så rådvild. Han stod en stund og iagttog, hvordan hamsteren stak hovedet ud af sine forskellige huller, så spyttede han foragteligt på gulvet, gav sin søn en på siden af hovedet, forbandede samtlige tilstedeværende på det groveste, greb sin frakke og fo'r ud for at finde et værtshus, hvor han efter at have indtaget henved en liter billig vin begyndte at konversere en ham ubekendt herre:

"Ja, det er min søn, min yngste; han har fået nogle dyr med hjem og anbragt dem i vores sofa."

"Det kender jeg godt," sagde den tiltalte. "Kakerlakker er noget værre skidt. De har dem med hjem fra skolen, og ..."

"Det er ikke det, jeg mener," afbrød hr. Honzátko ham, "min søn har sat en hamster i vores sofa."

"Prøv bare ikke at binde mig sådan skrøne på ærmet," sagde manden, som tilsyneladende var noget nervøst anlagt og søgte at dæmpe sin nervøsitet i det rolige værtshus. "Hvad folk dog ikke finder på nu om stunder!" brummede han arrigt. "Ser jeg da så dum ud?"

"Nej, slet ikke, Deres Excellence," svarede den forekommende værtshusholder, som troede, spørgsmålet var rettet til ham.

Den nervøse herre betalte og gik.

"En mærkelig mand!" tænkte hr. Honzátko, "her vil jeg ærligt og redeligt forklare ham, hvordan sagerne står og bede ham om råd, og så bliver manden fornærmet."

Hr. Honzátko faldt i dybe tanker, og da han var færdig med sin sjette halvliter, fandt han det helt klart og naturligt, at hamstere fra tid til anden tog ophold i ordentlige menneskers

sofaer. Da klokken var blevet henved halv ti om aftenen, fortalte et selskab om tilfældet på en så forvirret måde, at de fik indtryk af, at han havde fået hamsteren indlogeret i sofaen i henhold til en bekendtgørelse fra det regionale skoleudvalg.

Aftenens videre begivenheder stod noget uklart for ham. Han huskede svagt, at han om natten spadserede gennem Vinohradys gader sammen med en herre fra selskabet, som sagde, at han var indehaver af en dyrehandel. Og de nåede faktisk en butik, som herre lukkede op. Sikkert er det imidlertid, at da hr. Honzátko vågnede næste morgen, fandt han en større kasse på sit natbord, hvorfra der kom nogle pibende lyde. Efterhånden kom han i tanker om, at han vistnok havde haft kassen med fra sit natlige besøg i den omtalte butik. Da han åbnede den, så et par hvide dyr op på ham med røde øjne.

"For pokker, hvad er dog det for nogle uhyrer?" sukkede hr. Honzátko. Han tænkte intenst. Jo, nu kunne han huske det: Under den debat, som havde udspillet sig i værtshuset angående hamsteren, havde den herre, han havde fået dyrene af, at den bedste måde at drive hamsteren ud af sofaen, var ved hjælp af ildere. Det var altså ildere. Man brugte dem jo mod alle slags skadedyr på markerne. Man slap dem ned i skadedyrenes huller, og de driver dem op til overfladen. Hvis man altså satte dem ned til hamsteren i sofaen, ville sagen være løst.

Han fortalte familien om denne idé, og efter morgenmaden satte de forsigtigt ilderne i sofaen og satte sig foran sofaen for at vente på resultatet. Først hørte man en pibende og spruttende lyd fra sofaens indre, derefter en slags brummen – men en venlig brummen. Et øjeblik efter viste de to ildere sig i

hullet, men forsvandt lige så hurtigt igen. Så kom hamsteren til syne. Den kiggede langsomt rundt på hele familien Honzátko, hvæsede foragteligt, og forsvandt så igen. Bohuslav kikkede forsigtigt ind i hullet, og meddelte så resultatet af sin undersøgelse: "Ilderne slikker hamsteren i hovedet." Og det var den triste sandhed. Ilderne havde sluttet fred med hamsteren og lod til at trives i deres nye bolig.

Bohuslav havde imidlertid fundet Brehms "Dyrenes Liv" frem, og læste til sin skræk, at ildere formerer sig meget hurtigt i fangenskab. På den anden side gav Brehm endnu en interessant oplysning, som han åbenbart selv havde bragt i erfaring: Ildere tåler ikke lugten af marsvin. Hr. Honzátko greb straks sin jakke og styrtede ud af døren.

"Hvor skal du hen?" spurgte fru Honzátko.

"Hente marsvin!" lød det korte svar; og døren lukkede sig bag ham med en trist, håbløs knirken.

De tre marsvin, som han kom hjem med en times tid senere, var eksemplarer, som stank fantastisk. Hr. Honzátko havde udtrykkeligt bedt dyrehandleren om at udvælge de mest ildelugtende.

I mellemtiden var Emas forlovede, hr. Kratochvil, ankommet til valpladsen, men viste sig at være en ynkelig kujon. Han sagde lige ud, at han var bange for marsvin, og det var umuligt at få ham til at putte dem ned i hullet i sofaen. Han havde på fornemmelsen, sagde han, at de ville angribe ham. Men til sidst gav han efter, og greb med ordene "De bider mig!" et marsvin i den flettede kurv. Han havde ikke taget fejl. Dyret bed ham i hånden, og alle fo'r hen mod kurven. Dagens helt viste sig at blive Bohuslavs yngre broder, som resolut greb marsvinene og

skønt de forsvarede sig voldsomt, lykkedes det ham under megen skrig og skrål at få dem proppet ned i sofaen.

Hr. Kratochvil så medfølende på hr. Honzátko, og tænkte ved sig selv, at der vist måtte være noget galt med en familie, hvor man dyrkede dens slags sport ...

Jeg ved ikke, om marsvin har sans for medlidenhed. Hvis de har, så beklagede de sikkert nu, at de havde teet sig så ubehøvlet over for deres velgørere. De havde det nemlig vældig hyggeligt i deres nye hul. Pænt og anstændigt selskab, og hvor man en så hen, var der masser af søgræs, som sofaen var stoppet med i hynderne. Det er jo en kendt sag, at marsvin er altædende. Jeg havde f.eks. et marsvin, som under et to-dages fravær åd et fotoalbum og forvandlede alle de kære ansigter på min familie til bunker af små sorte kugler.

Det viste sig snart, at Brehms oplysninger var fejlagtige, i hvert fald hvad angik forholdene i familien Honzátkos sofa. Ilderne udholdt uden besvær lugten af marsvinene, og forlod ikke sofaen. Hamsteren varmede ilderne, og som krøb tæt sammen med marsvinene, og således var der det rene paradis i hullet.

Nyt familieråd. Emas forlovede var med, og drevet af en pludselig zoologisk inspiration kunne han ikke holde sig neutral, men begyndte at agitere for et pindsvin som det rette middel til at fordrive menageriet i sofaen. Det var jo ganske logisk, sagde han, for et pindsvin har pigge, som stikker. Hvis altså et pindsvin blev stukket ned i sofaen, ville det snart få stukket hele banden ud, for de ville sikkert få den idé, at når de nu allerede var så hyggeligt forsamlet, kunne de også varme pindsvinet, og det vil være en frygtelig fejltagelse. Hr.

Kratochvil tilbød sig også som den, der skulle skaffe et pindsvin, så planen kunne sættes i værk.

"Tag hellere to med det samme, hr. Kratochvil så vi er på den sikre side," sagde fru Honzátko bekymret.

Hr. Kratochvil gik, idet han mumlede noget om, at sådan nogle pindsvin æder kakerlakker.

Det varede ikke længe, før han var tilbage med et par prægtige pindsvin. Det vist sig imidlertid, at det var et par melankolske fyre. Da han pakkede dem ud på gulvet, strakte de sig, stak snuderne frem mellem piggene, så sig omkring med et trist blik, udstødte et par gange noget, der lød som "tl, tl" og rullede sig så sammen til to piggede kugler. Hr. Kratochvil måtte bruge handsker for at få de to kugler presset ned i sofaen. Der lød nu et vredt fnys og et skrig, og hovedet af en ophidset hamster kom til syne i hullet, som om den ville spørge, hvad det nu var for et påfund, og forsvandt så straks igen. Imens var de to pindsvin kravlet ned på bundt af hullet uden at tage sig af hverken hamsteren, ilderne eller marsvinene. Der blev atter stille i sofaen. Hr. Honzátkos lille zoologiske have var faldet i en sund og retfærdig søvn.

Da ingen af dyrene kom ud af hullet, besluttede man at udsætte frøken Emas bryllup med hr. Kratochvil et par dage. Da denne sidstnævnte var kommet i seng, drømte han, hvordan man kunne jage pindsvinene ud af sofaen ved hjælp af stribede hyæner, dernæst de stribede hyæner ud af lejligheden ved hjælp af jaguarer, og drømmen sluttede med et grufuldt billede af afgnavede knogler i Honzátkos køkken: knogler af svigermor og svigerfar.

Hr. Honzátko sad imidlertid ikke med hænderne i skøde, og snart modtog ledelsen af det gymnasium, hvor Bohuslav var en ikke synderlig fremtrædende elev, et brev, som rektoren ikke fattede et ord af:

Til det berømte gymnasium i Jirovcova-gaden.
"Jeg undertegnede anmoder herved høfligst det udmærkede og berømte gymnasium om, under hensyntagen til forandrede familieforhold, at tage skridt til, at den hamster, som undertegnede har i forvaring, omgående bliver afhentet og udstoppet.

Ærbødigst

Václav Honzátko
Kasserer
Zizkov, Orebitská 5.

Rektoren kaldte den unge Honzátko for sig og spurgte ham i en interesseret tone, om hans far ofte skrev den slags breve? Bohuslav svarede, at han ikke vidste det. Derefter spurgte rektoren ham, om hans far nogensinde havde være indlagt på et sanatorium eller en nerveklinik. For ikke at svare Nej hele tiden, nikkede Bohuslav et par gange med hovedet. Rektoren tog det for Ja, og tænkte, at man burde søge at berolige og trøste drengens far og svare så hensynsfuldt som muligt.

Derfor modtog hr. Honzátko følgende svar:

Vi bekræfter herved modtagelsen af Deres brev, men må desværre med stor beklagelse meddele Dem, at gymnasiet ikke kan imødekomme Deres anmodning."

Efter at have modtaget dette brev, gik hr. Honzátko oprevet til byfogeden i Vyšehrad, hvor han fik at vide, at det ikke var lovligt at aflive dyr i private lejligheder, men at de måtte bringe sofaen til et slagteri.

I mellemtiden solgte den unge Bohuslav sit geografiske atlas og købte for alle pengene korn, som han hældte i hullet i sofaen, for at dyrene ikke skulle sulte.

Og sådan fortsatte det i fjorten dage.

Nu opstod der så tilfældigvis mangel på fødevarer i Prag. Og i huset, hvor familien Honzátko boede, var der en vicevært, en modig mand, som var i stand til hvadsomhelst. Han kom op, bevæbnet med en økse, man viste ham tavst ind til sofaen og lukkede døren til værelset. Lidt efter kunne man høre slag mod sofaen, piben, sprutten, brummen og almindelig larm. En halv time senere var alt forbi, og der blev helt stille.

Den næste dag blev frøken Emas bryllup med hr. Kratochvil fejret, og bryllupsmiddagen, som var inspireret af den overståede krig, bestod af følgende:

Ildersuppe. Ilder i eddike-peberrodssovs. Stegt hamster med nye kartofler. Marsvin med spidskommen. Pindsvinepostej.

Den unge Bohuslav, som var skaberen af al denne velstand, sad beskeden og uværdsat med ved bordet og spiste med tårer i øjnene det ristede hoved af sin ulyksalige hamster.

På sporet af statspolitiet i Prag

1

Det var på en tid, da kejser Franz Josef igen skulle komme til Praha for at hamre lidt på grundstenen til en eller anden bro. I det tjekkiske spørgsmål havde den gamle monark nemlig specialiseret sig helt og holdent i broer. Han kom, bankede en gang på stenen og bemærkede: "Det er interessant, at denne bro fører fra den ene side til den anden", og han tilføjede: "Det glæder mig, at I er tjekkere". Efter et sådant besøg havde det tjekkiske folk altid det indtryk, at den gamle herre led af en hjernelammelse.

Det var ved en af disse berømte lejligheder, at statspolitiet i Prag udfoldede en omfattende virksomhed og i værtshuset *Ved Kilden* arresterede den gamle, halte harmonikaspiller Kucera, som engang for snart tredive år siden, da der også var planlagt et kejserbesøg, begav sig til fods til Wien og der et sted kastede sig foran den kejserlige karets heste for at opnå en audiens hos kejseren. Han havde nemlig fået den fikse idé, at han havde krav på at få en aviskiosk, fordi han havde fået et ben ødelagt af en italiensk kugle under slaget ved Custozza. I stedet for en kiosk fik han på grundlag af det såkaldte "prügelpatent" fem dages arrest, så blev han taget under psykisk observation en måneds tid på en klinik for psykiatri i Wien, hvor man efterforskede, om han ikke korresponderede med mistænkelige personer i udlandet. Da det blev godtgjort, at han ikke kunne

skrive, og at han var fuldt tilregnelig, blev han transporteret til grænsen, hvorfra man skyndsomst fik ham sendt ad den normale vej til Prag. Her lavede han til minde om sin mislykkede audiens hos kejseren en harmonikavise, der lyder:

"I Wien ka' jeg ikke døje at være,
folk er så tossede, gale og sære,
de tér sig som klovner i et cirkustelt,
nu lukker jeg hellere munden helt."

Denne lille sang havde han spillet og sunget i tredive år i værtshuset *Ved Kilden*, og hver gang kejseren skulle komme til Prag, førte statspolitiet harmonikaspilleren Kucera hen på politigården, hvor han blev anbragt i celle nr. 4. På denne måde blev Kuceras liv en slags matematisk formel, og han havde det indtryk, at kejser Franz Josef I var bange for ham, gamle Kucera. Det gav ham altid fornyede kræfter til at leve livet.

Statspolitiet i Prag var også i høj grad interesseret i den omvandrende fotograf Netecka, som strejfede om i Prags gader i en lurvet havelock, med et stort, sort, fedtglinsende bindeslips og en frygtindgydende løvemanke under en kæmpemæssig bredskygget hat. Han lignede en bjergrøver fra Abruzzerne, Denne mand slæbte altid omkring med et afrakket fotografiapparat, som altid var i uorden, mindst hundrede gange var det gået i stykker og blevet bundet sammen igen med seglgarn. Desuden medførte han en flaske rom.

Engang ved et kejserbesøg for mange år siden havde han brudt afspærringen og med sit rædselsvækkende udseende trængt sig frem til selveste kejseren, som han nonchalant havde henvendt sig til: "Skal vi lige nuppe et lille aftryk? Prøv nu at se lidt venlig ud."

Han blev fjernet øjeblikkeligt, og i enecellen på politigården sivede hans drøm om at blive hoffotograf langsomt ud af hovedet på ham. Politilægen gav ham et smukt vidnesbyrd om, at han var alkoholiker og en arveligt belastet, uskadelig idiot. Således kunne Netecka igen vende tilbage til samfundet, hvor han fortsatte med at strejfe omkring i Prag. Han fotograferede gamle paladser, drak rom ved mindesmærkerne for vor gamle berømmelse, og hver gang kejseren kom til Prag vandrede Netecka ind bag tremmerne, hvor han med få, ligefremme ord fortalte sine brødre i ulykken sin historie: "Han vil ikke ha', at jeg fotograferer ham."

Forud for et kejserbesøg i Prag plejede enecellerne nemlig også at være fulde. Statspolitiet tog det ikke så nøje. Det arresterede alle omrejsende skærslibere, der jo har så upassende et hverv som at slibe knive – som om alle disse knive kun skulle bruges mod kejseren.

Fra vinduer ud til gaden skulle alle urtepotter fjernes, for at de ikke ved et hændeligt uheld skulle falde ned i hovedet på kejseren. Til en italiensk ismand, som i al uskyldighed stod og drejede håndsvinget på sin isvaffelmaskine, kom et par detektiver og tog ham med på stationen. Her blev han puttet ind i en enecelle, på hvis briks der i forvejen lå en droskekusk ved navn Macek, som havde gjort sig mistænkelig for nogle år siden i *Den sorte Gryde*, hvor han i en tombola havde vundet en gipsfigur af kejser Franz Josef. Han havde prøvet at få denne her figur til at drikke øl, men da alle hans talekunster havde været forgæves, havde han til sidst slået hovedet af ham ude på pissoiret, hvor han havde smidt det. Han kunne ganske vist bevise, at han havde været så drukken, som loven forlanger i

den slags tilfælde, men han blev dog stadig taget i forvaring, lige som en rapmundet blomsterkone på torvet, der ved hvert forestående kejserbesøg råbte op om, at hun ville fortælle kejseren lige op i hans åbne øjne, hvordan magistraten behandlede hende.

Ved disse lejligheder havde statspolitiet altså fuldt op at gøre med at få folk til at forstå betydningen af ordene: "Den elskede hersker". I forbindelse med et sådant kejserligt besøg udspilledes følgende bemærkelsesværdige detektivhistorie, der viser statspolitiets skarpsindighed – og dets nederlag.

2

I bydelen Zizkov udkom i disse minderige tider to tidsskrifter *Fattigper* og *Ny Ungdom*. Begge benævnelser antyder publikummet. Jeg skrev dengang artikler til de to blade, hvori jeg gjorde grin med de fornemme kontorer, og jeg kom tit for at sludre med udgiveren, redaktør Knotek.

Under dette kejserbesøg i Praha var der også sat en tur gennem det folkelige Zizkov på programmet. Jeg formodede, at kejseren ville prøve at gøre beboerne i Zizkov, som aldrig har vist nogen form for sympati for den habsburgske slægt, mere forsonligt stemte. Det sad redaktør Knotek og jeg netop og snakkede om en eftermiddag hjemme i hans lejlighed, da *Fattigper*s administrator Kalina kom derhen sammen med en dystert udseende person.

"Kære venner," sagde Kalina begejstret, "vi fik på redaktionen besøg af denne herre; jeg kan ikke snakke med ham, for han er italiener. Han er kommet rejsende fra Rusland."

Den dystert udseende mand trådte nærmere hen til os, idet han dog først så sig forsigtigt omkring. "Jeg er," sagde han på italiensk med iskold stemme, "Pietro Pierri, borger i Firenze. Jeg har arbejdet politisk i Odessa. Der er jeg flygtet fra, forfulgt af myndighederne. *Carramba!* Det er svær vej over grænsen. *Porco maladetto!* Jeg beder jer om gæstfrihed. Jeg vil arbejde. Kejseren kommer, *porco maladetto!*"

"Det er en køn redelighed," sagde jeg til redaktør Knotek. "De sætter os sikkert i spjældet allesammen."

"*Carramba,*" fortsætter Pietro Pierri, "jeg har allerede skrevet en skarp artikel mod kejseren henne på redaktionen. Jeg skrev det på tysk, madona mia. Der må gøres noget. Har I planlagt noget? Har I ikke tillid til mig? *Madona mia*. Mine dokumenter blev stjålet ved grænsen."

Redaktør Knotek bemærkede i mellemtiden til mig, at Pietro Pierris italienske lød en smule underligt, hvorpå Pietro Pierri svarede: "Jeg glemte meget italiensk, da jeg levede i Rusland. Jeg er flygtet, *porco maladetto*."

"Kan De russisk?"

"Jeg har glemt, italiener, borger i Firenze, *carramba*."

Hvorpå Pietro Pierri begyndte at tale tysk. I mellemtiden var der kommet et par bekendte til, blandt dem digteren G. R. Opocenski og Rosenzweig-Moir.

Pietro Pierris tysk var som hans italienske. Der var så meget i det, der mindede om tjekkisk, som var det en ordret oversættelse fra dette sprog.

"Undskyld," sagde Pietro Pierri, da jeg sagde noget til Moir om det. "Det tjekkiske sprog kender jeg ikke Jeg forstår ikke et eneste ord. Det er svært sprog. Ikke haft lejlighed."

Opocenski begyndte at brumme sangen *En million knyttede næver*. Så sagde Pietro Pierri: "Det er smuk sang, *carramba, Million Hände im dunkl falteten, madona mia*."

Jeg rejste mig op, og idet jeg hævede min tekop, holdt jeg følgende skåltale på tjekkisk: "Længe leve Pietro Pierri. Klokken halv seks slæber vi ham ud i badeværelset og skærer halsen over på ham."

Pietro Pierri blev ligbleg, trak sit ur op af lommen, og rystende over hele kroppen fremstammede han på tysk: "Jeg føler mig ikke sikker her. Jeg bliver dårlig, jeg går nu. Jeg kan sove ude et sted."

Han tog sin hat. Jeg sagde. "Pietro Pierri, vores ven Rosenzweig-Moir følger med Dem, så kan De sove hos ham i Vinohrady-kvarteret. Jeg forstår ikke, hvad De har imod at være her. Jeg følger med til Zizkov."

Så gik vi. I entreen tabte Pietro Pierri nogle revolverpatroner, da han trak sit tørklæde op af lommen. Jeg gav ham dem med en bemærkning om, at det vist var typen "Buldog 16".

"Jeg har en god revolver," svarede Pietro Pierri og trak en gammel revolver efter system "Lefoche" op af lommen. Det var et uheld for ham. "Buldog"-patroner kan aldrig gå ind i en "Lefoche"-revolver. Ved overgangen mellem Zizkov og Vinohrady anbefalede jeg varmt Moir at tage sig godt af Pietro Pierri. "Jeg forstår," sagde Pietro Pierri. "Jeg kan ikke tjekisk, jeg aner." Så tørrede han sveden af sin pande.

Den følgende dag kom Rosenzweig-Moir tydeligt opbragt til *Fattigper*s redaktion. "Pietro Pierri er forsvundet fra min lejlighed," fortalte han med sitrende stemme, "jeg var gået efter cigaretter, og da jeg kom tilbage. var Pietro Pierri allerede væk.

Mine papirer på bordet var gennemrodet, og jeg har mistet en samling breve, som indeholdt min korrespondance med fru Mlickova."

Det var en meget alvorlig sag, for fru Mlickova havde i tolv breve mindet Moir om, at han skyldte for nogle gange aftensmad, en dåse skosværte, en ødelagt cylinderhat og en bortkommet spyttebakke.

Nu var Pietro Pierri altså forsvundet med disse dokumenter, mens han i vore hænder kun havde efterladt manuskriptet til den artikel, som han dagen før på et rædselsfuldt tysk havde skrevet på redaktionen. Jeg husker en enkelt sætning: "Det bedste ville være at udnytte kejserens besøg sådan, at han aldrig vover at vise sig i Prag igen."

En del af manuskriptet gemte administrator Kalina hos sig, det var den uskyldige del, den anden del, som vi kunne have fået tyve år for, nåede vi netop at få brændt i tide, for om aftenen foretog statspolitiet husundersøgelse på redaktionen. Undersøgelsen endte uden resultat, skønt den også omfattede kanariefuglens bur.

3

To dage efter dukkede der et ulykkeligt menneske op på *Fattigper*s og *Ny Ungdom*s redaktion. Han havde hovedet bundet så frygteligt ind, at det mindst måtte være blevet smadret af en damphammer. Af hele hovedet kunne man kun se det ene øje og næsetippen. Jeg har aldrig set et hoved, der var bundet så ideelt ind. Den ulykkelige mand talte med sagte stemme, han fortalte, at han kom oppe nordfra, hvor han havde udført politisk arbejde mellem de tjekkiske minearbejdere. Han skildrede os

sine lidelser. I Bruch havde nogle fanatiske tyskere gennemheglet ham. Nu måtte vi gøre noget. De havde stjålet hans dokumenter, der lød på navnet Matejicek. Han var nu kommet til os for at bede os om at skaffe ham en stilling, nu han var faldet som offer for tyskernes rå vold. Han var villig ti! at tage fat med hvad som helst.

"Nu skal kejseren besøge os," sagde han betydningsfuldt og kom med en lang forklaring om, at vi måtte sætte et eller andet i scene. Han kunne hjælpe os som bud i administrationen eller som kolportør. Han stod helt til vor disposition. Hovedet var fuldkommen ødelagt. Han greb min hånd og trykkede den fast.

Jeg lagde mærke til, at den ulykkelige unge mand med det smadrede hoved havde kølige, ja iskolde hænder. Et menneske med hovedet i den forfatning må jo have feber. Også hans stemme og hele opførsel virkede påfaldende på mig. Jeg trak redaktør Knotek til side og bad ham om at give den ulykkelige mand fem kroner som forskud på kolportørarbejde og få ham til at bekræfte modtagelsen med sin underskrift, da jeg havde brug for den. Staklen skrev: "Jeg anerkender herved at have modtaget ti kroner. Miricka."

"Så vidt jeg husker, sagde De for lidt siden, at De hed Matejicek." Staklen fremstammede noget om, at hans dokumenter var blevet stjålet. "Og derfor ved De ikke, hvad De hedder," sagde jeg. "Det er meget naturligt, men ved De, at vi allerede har set Deres håndskrift før? Kalina, tag lige de klude af hovedet på ham." Da Kalina efter en drabelig kamp med den ulykkelige mand fik revet indbindingen af hovedet på ham, så vi foran os – Pietro Pierri. Han faldt på knæ foran os. Vi begyndte at knibe ham i fingrene og vride hans ene arm af led for at få

ham til at sige, hvad han egentlig hed. Vi torterede ham efter den spanske inkvisitions gamle smukke mønstre.

"Jeg er Alexander Masek," fremstammede den torterede omsider, "og jeg står i statspolitiets tjeneste. Slå mig ikke ihjel, jeg vil fortælle jer det hele. I min frakkelomme kan I finde en stump papir med anvisning på, hvordan man laver bomber. Den skulle jeg ubemærket stikke ind mellem et eller andet. I aften bliver der en ny husundersøgelse hos jer, og så skal politiet finde den. Jeg får hundrede og halvfems kroner om måneden, og det her skal jeg have tre hundrede kroner ekstra for."

Alexander Masek, en af støttepillerne for Prahas statspoliti, brast i gråd. "Hvem har bundet Deres hoved sådan ind?"

"Det ordnede dr. Prokop på politigården."

For at få afgjort, om han virkelig hed Masek, gik Moir hen på politigården for at finde ud af det. Han gik ganske roligt ind i detektivernes samlingslokale og spurgte, om hr. Masek var til stede.

"Masek er i Taborgade på Zizkov et sted," fortalte en herre ham uhyre betænksomt. Da Moir vendte tilbage, slap vi den martrede Masek løs. Han ville knap tro sine egne øjne, da han så, han slap fra det med livet.

Han forlangte yderligere en bekræftelse fra os på, at vi havde gennemskuet ham. for at han ikke skulle risikere atter at blive sendt til os. Den kom til at se sådan ud:

Til politidirektoratet!

Vi bekræfter herved efter anmodning fra Alexander Masek, agent hos statspolitiet, at denne er blevet afsløret af os forklædt som Pietro Pierri

og som en oppe nordpå et sted afskediget og mishandlet tjekkisk arbejder, kaldet Matejicek-Miricka.

(Derpå fulgte vore navne).

I den følgende tid lod statspolitiet os være i fred.

4

Alexander Masek blev også rodet ind i en antimilitaristisk proces. Engang blev han genkendt i Hybernska-gaden, hvor de forsamlede arbejdere gav ham en sådan overhaling, at han blev kørt på sygehuset.

Senere udspredte politiet det rygte, at Alexander Masek havde sluttet sit lidelsesfulde liv i byen Jicin, hvor en nonne skulle have lukket hans øjne.

Alexander Masek levede imidlertid videre og er nu i Rusland, hvor han har vist en overvældende interesse for det tjekkiske spørgsmål Jeg har også hørt, at han skulle være blevet arresteret og vil blive hængt.

Hvis han bliver hængt, sætter jeg ham dette minde på hans grav.

Et reelt foretagende

Jeg sad sammen med min værdige ven Mesteck på en bænk i parken ved Karlplatz.

Mesteck, som var indehaver af en loppecirkus, var ikke rigtig i stemning. Han var kommet til den overbevisning, at lopper ikke lader sig dressere. For kort tid siden havde en katastrofe nemlig hjemsøgt hans loppecirkus. En beruset herre, som var besat af den fikse idé, at det hele blot var svindel, havde trængt sig ind i lokalet, og uden at ulejlige sig med at se nærmere på dyrene for at overbevise sig om, hvorvidt han havde ret, havde han slået æsken i stykker med sin stok og dermed ødelagt hele cirkus. De dresserede lopper var således befriede og løste fra pligten til at trække de mikroskopiske papirvogne. Teaterkikkerten med forstørrelsesglassene var ligeledes ødelagt. På æskens bund lå det knuste lig af en loppehan, som i levende live havde været en fornem kunstner og sjælen i dette cirkus. Mesteck plejede i en familiær tone at kalde ham for "Frasse". Kunstnerens lig blev beskuet gennem et forstørrelsesglas og identificeret ved en manglende fod.

Det er nemlig en af hemmelighederne ved den slags cirkusser, at man fjerner ét af de optrædendes ben, således at de ikke hopper alt for uhæmmede omkring og forstyrrer loppecirkussets værdige fremtræden.

Kun én loppe med brækkede ben og endnu forspændt sin væltede vogn havde overlevet ødelæggelsen.

"Først troede jeg," sukkede Mesteck, "at jeg skulle kunne kurere hende; men det lykkedes ikke. Vor Peppina visnede bort.

Til slut var jeg nødt til at knække hende."

Mesteck talte en stund om kærligheden imellem Peppina og lille Frans og om, hvorledes den lille loppepige altid set beundrende på den lille loppemand, når han dansede.

"Aldrig i livet," fortsatte han, "kommer jeg mere til at træffe på et så intelligent dyr. Den nuværende generation af lopper er degenereret. Lopperne er ikke mere, hvad de var engang. De er blevet dumme. De er blevet begrebsforvirrede. Måske er det en helt ny lopperace, som er dukket op. For nylig købte jeg en flaske lopper af en tjenestemand ved Altstätter Asylet; men ikke en eneste af dem kunne anvendes. Jeg har fået lopper fra politidirektionen, fra flere børnehjem, fra pensionatet *Et lykkeligt Hjem*, fra Eliška Krásnohorskás pigeskole, fra fængsler, fra flere kaserner, fra pantelånere; lopper fra to hoteller, fra universitetet, fra en højere pigeskole, fra *Foreningen til Forøgelse af Kvindernes Fortjenstmuligheder*, og fra Emmausklostret, men de var allesammen komplet uduelige. Visselig fandt jeg en to-tre stykker, som man måske kunne kalde begavede, men det var slapsvanse uden ambitioner. Kunsten og fremgangen lokkede ikke, de løb deres vej uden at tænke på, at ære og berømmelse måske ventede dem. Den nye loppegeneration vil aldrig kunne berømme sig med nogen Frans eller Peppina. *Deres* overlegenhed kan ikke beskrives med tomme ord – kun i stilhed kan vi ære deres minde."

Vi fortabte os i melankoli, og for vort indre øje gled loppecirkussens triumftog forbi: Igennem Bøhmen og Mähren med en enkelt lille afstikker til Ungarn, hvorfra ungarske gendarmer førte os tilbage over grænsen, idet de i vores cirkus så en skjult panslavisk propaganda.

På mange steder i Mähren voldte præsteskabet os besværligheder. Præsten i Hellstein sagde f.eks., da jeg ville indbyde ham til vores forestilling: "Jeg kan ikke anbefale Deres foretagende til mine menighedsmedlemmer, da dette ikke kan være velsignelsesbringende. Dresserede lopper er noget naturstridigt. I middelalderens klostre har lopperne, som abbed Anselmus skriver, ved med deres evindelige stikken og biden at forstyrre munkene om natten gjort dem opmærksomme på, at en munk ikke skal sove, men lovprise Herren både dag og nat."

"Mener De da, at lopper er hellige dyr?" sagde jeg. "Men så kan jeg forsikre Dem, at lopperne i vores cirkus i lige linje nedstammer fra de lopper, som plagede Jesusbarnet noget så djævelsk, dengang han lå i krybben i Bethlehem."

Så kom vi i slagsmål, og jeg gav ham et lag tæsk. Men til slut var vi nødt til at drage op i bjergene med vores cirkus, for præsten havde hidset befolkningen op imod os, endda helt op til Valakiet.

Mesteck afbrød vor tavse eftertænksomhed: "Hvis man er tålmodig og energisk, kan man til slut sejre over den menneskelige dumhed. Man skal bare have det rigtige håndelag. Det gælder om at kunne overbevise tilskueren om, at han ser en jaguar, selv om det er en and, han har foran sig. Hvis det første forsøg mislykkes, så skal et andet eller tredje lykkes."

"Mennesker er nogle æsler," fortsatte han sin filosofi, "jo dummere eller mere idiotisk noget er, desto flere mennesker letter på pungen for også at komme til at se. Menneskene skal stadig have nye overraskelser. Hvad mener De?"

"Min tanke er," sagde jeg, "at meget få mennesker er selvstændige i deres bedømmelser. Den, der har en egen bestemt opfattelse, besøger i almindelighed aldrig sådanne foretagender som vort. Vor forretning er blevet fyldt med folk, som troede, at de skulle få alt det at se, som var blevet lovet. Husker De vores flagermus, som vi fangede på et bjerg ved lidt udenfor Prag og udgav for et flyvende firben fra Australien? Og hver og en betalte straks en sekser for at få den at se. Eller erindrer De, hvorledes folk sloges om billetterne udenfor teltet for at se afkommet af den kæmpeslange, som havde kvalt den engelske vicekonge i Indien? Og det var bare en ung snog. Og husker De, hvor mange folk der kom, da Pepcek Vanek fra Košíře spillede orangutang fra Borneo?"

"Den lømmel!" sagde Mesteck, "skulle jeg ikke kunne huske ham! Før den næstsidste forestilling ville han have tyve kroner af os. Han ville ikke længere spille orangutang tor femten kroner om dagen plus kost og logi. Og endda tjente fyren ganske godt på al frugten og chokoladen, som folk kastede ind i buret til ham. Det stablede han altid op i et hjørne for efter lukketid at sælge det til kræmmerkonen ovre på den anden side af gaden. Derfor fik han ikke mere i betaling. Men han blev gal i hovedet, og midt under forestillingen begyndte han at synge *Auf der Radlitzer Strasse* – stadig i orangutangkostumet. Der blev panik, må jeg nok sige! Dengang jog man os ud af Tábor. Bedre lykkedes det for os med *Den engelske kong Richard den III.s mumie*, og den bestod endda bare af et sammenrullet fåreskind. Det blev man ikke klar over før efter et halvt år. De holdt virkelig en statelig tale om denne fårehud: 'Her ser De, hvad der engang har været et af de største og forfærdeligste misfostre, som

nogen sinde har siddet på en kongelig trone. Denne skurk af en konge, hvis vanskabthed gjorde ham til et monstrum af ondskab, vadede i blodet fra talløse forbrydelser, hvis blodtørst til og med forbløffede Shakespeare. Dette kongelige vidunder er blevet tørret, og vi tillader os at forevise det for det ærede publikum i form af en mumie, et hylster ..."

"Til sidst kom politiet og konfiskerede Richard den Tredje," sagde jeg.

"Deraf kan man se," fortsatte Mesteck at filosofere, "at alt er muligt her i verden. Jeg tør vædde på, at mere en halvdelen af indbyggerne på denne her planet lever af forskellige slags bedragerier. Nu gælder det bare for os om at udspekulere noget nyt at vise publikum. Berede dem en lille overraskelse; gøre det hele så forrykt, at hver eneste, som har set det, hjælper os med at gøre reklame og sprede rygtet. Vi må vise dem noget ..."

"Stop lige engang der! Hvorfor nødvendigvis vise dem noget?" afbrød jeg ham, imens jeg tegnede i gruset med min stok, "hvorfor dette *noget*? Lad os gå et skridt længere. Forstår De mig? Vis publikum *ingenting*!"

"I det mindste en lille sten!" udråbte Mesteck bedende. "Jeg plejer altid at vise dem *noget*."

"Ikke engang en lille sten," sagde jeg med beslutsom mine, "det er unødvendigt. Det er den gamle skole. Jeg siger, at vi overhovedet ikke skal vise dem noget som helst, og netop deri består overraskelsen. De siger: 'I det mindste en lille sten', som man altid har sagt det. 'Denne sten kommer fra Mars'. Publikum går hjem med det indtryk, at de har set noget, men ikker er blevet særligt overraskede. Når de overhovedet ikke får noget at se, så bliver de overraskede. Forstår De?"

Jeg tegnede stadig i sandet med min stok. "Vores telt skal være rundt og rummeligt uden vinduer eller åbning i taget. Der skal være absolut mørkt. Det skal have to indgange med forhæng, en på forsiden, som skal være indgangen, og en udgang på bagsiden. Kolossal plakat. 'Verdens største overraskelse: En overraskelse, som De aldrig glemmer! Kun for voksne mænd! Forbudt for kvinder og børn! Soldater halv pris!' De besøgende slippes ind én og én med korte mellemrum. Jeg sidder udenfor og fungerer som opråber og sælger billetter. De står inde i det mørke rum, og så snart nogen kommer ind, så tager De ham i bukseenden og kraven og smider ham ud gennem bagdøren uden at sige en lyd. Lav entré, så skal De se, at ingen kommer til at beklage sig. Jeg garanterer Dem for, at menneskene kun ønsker hinanden alt muligt ondt. Man kommer til og med til at gøre reklame og opfordre andre til også at prøve *Verdens største Overraskelse*, som virkelig er enestående. Vort foretagende skal være bygget på en psykologisk grundvold."

Mesteck tøvede en stund. Ikke fordi han af princp havde noget imod den nye form for forlystelsesetablissement, men fordi han ville gøre ideen fuldkommen.

"Var det ikke bedre," sagde han efter en kort overvejelse, "hvis man samtidig slog hver og én over ryggen med en stok? Det ville jo blive en endnu større overraskelse."

Dette var jeg afgjort imod. "Derved ville vi blive opholdt. Hele processen skal gå meget hurtigt. Man træder ind i mørket, og inden man når at besinde sig, er man atter ude. Man må ikke få tid til at sunde sig. Det er netop deri, at overraskelsen, som er aldeles ægte, ligger. Foretagendet er fuldkommen reelt. Vi lover

ikke mere, end vi kan holde. Vi lover folk en overraskelse, og vi holder vores ord. Ingen skal kunne påstå, at vi er svindlere."

Vort reelle foretagende kunne glæde sig over en vis opmærksomhed. Først slog vi vort telt op i Benešov, hvor alle forudsætninger var for hånden. Både militær og nysgerrige indbyggere. Jeg havde ladet trykke plakater med følgende tekst, som også var malet på vores telt:

PIKANT.

KUN FOR VOKSNE MÆND!
UHØRT OVERRASKELSE!
ALDRIG I LIVET KOMMER DE TIL AT GLEMME DENNE FORESTILLING!
INGEN HUMBUG!

FULD TILFREDSHED GARANTERET

Den lave entré på tyve heller, plakaterne og løftet om en hemmelighedsfulde, saftige overraskelse for voksne mænd lokkede en uhørt masse af sådanne voksne mænd – både civile og militære – til vort telt.

Deriblandt så man sekstensårs ynglinge, fast besluttet på, på mit spørgsmål om, hvor gamle de var, uden at blinke at svare, at

de var både fyrre og halvtreds, for under enhver omstændighed at komme ind.

Vi begyndte klokken seks. Den første besøgende var en tyk herre, som i flere timer havde ventet på lynhurtigt at passere igennem vort telt og derefter atter befinde sig i den friske luft.

Jeg hørte, hvorledes han siden sagde til de andre: "Det var virkelig stilfuldt. Det må I absolut også se på!"

Jeg havde ikke taget fejl i min psykologiske analyse. De udsmidte lavede virkelig en fin-fin reklame for os. I løbet af en og en halv time passerede et par hundrede voksne mænd gennem Mestecks muskuløse arme. Mange lod sig til og med smide ud flere gange. På alles ansigter afspejlede der sig glæde og tilfredshed.

Jeg så, at mange tog bekendte med sig, som de af fuldeste hjerte ønskede at gøre delagtige i *Den uhørte Overraskelse*.

Dér, hvor Fanden ikke selv kan komme, der sender han herredsfogeden. Denne ankom ved halv otte tiden. "Har De en tilladelse?" spurgte han mig ved indgangen. "Vær så god at gå indenfor," sagde jeg.

I teltets mørke udspandt der sig en kort, men intensiv kamp mellem ham og Mesteck. Herredsfogeden værgede i bevidstheden om sin værdighed som embedsmand fortvivlet for sig imod *Den uhørte Overraskelse*, men til sidst kom også han dog flyvende ud gennem bagdøren og havnede midt iblandt den jublende mængde.

Så kom gendarmerne og forseglede teltet samt fængslede os for fornærmelse af embedsmand i funktion og for vold på offentlig plads.

"Aldrig i livet skal jeg grundlægge et reelt foretagende mere," sagde Mesteck til mig, da vi havde installeret os i brummen, "fra og med i dag kommer jeg til at forsørge mig ved svindel."

Kapløbet

Hvordan jeg, ak alt for let, kom ind i den elskværdige pige Etelkas familie og med betydeligt større besvær slap ud af den igen.

På en af mine vandreture i Ungarn før krigen kom jeg til byen Nagykanizsa; dens seværdigheder består i et bryggeri, hvis brygmester er tjekke, 120 meter gammel borgmur, samt et gravsted for en eller anden tyrkisk vesir fra den tid, da Nagykanizsa var residensby for en tyrkisk pasha, der lå som en ø i et hav, omringet af prins Eugen af Savoyens vantro lejesoldater til alle sider. "Den lille abbed", som denne slagter blev kaldt, hamrede så effektivt løs på byen med sine morterkanoner, at det rev hovedet af en vesir midt på bytorvet. Den turban, han havde på, bliver opbevaret på byens museum, men den forekommer mig yderst mistænkelig. Jeg er bange for, at det er et svindelnummer med den turban, ligesom med vor egen St. Jan fra Nepomuks tunge. Den virker påfaldende frisk. I bymuseet kan man også få skelettet af den kamel at se, vesiren red på, da uheldet indtraf. Her er det imidlertid ganske indlysende, at der er tale om svindel. Kun et dværgfår kan have så små og spinkle knogler.

Ellers er der intet, der er værd at hæfte sig ved. Gaderne er fulde af støv, og i udkanten af byen, hvor der findes haver, summer der store aggressive sværme af stikkende myg. En uges tid før jeg kom til byen, var der netop blevet afsløret en halv snes tilfælde af underslæb i magistraten og på rådhuset, og den

siddende jury havde i den sæson alene behandlet 8 lokale rovmord og 32 større svindelaffærer. Heraf vil man forstå, at kulturens bølgeringe også var nået herud.

Også byparken var fuld af stikkende myg, og i en parkrestaurant sad nogle Honved-officerer, som ustandselig fik sigøjnerorkestret til at spille den sliskende "Uram, uram biro, uram ..." (Hr. dommer, oh, hr. dommer). En dum sang, ja ligefrem kvalmende!

I sådan en by kan man ikke holde ud at være ret længe, Det lykkedes mig at finde et hotel, hvor væggelusene i Nagykanizsa og omegn netop holdt kongres. Det værelse, jeg fik, udmærkede sig ikke ved nogen form for luksus. Der var et vaskefad, en spand til det snavsede vand og en kande i stedet for vaskekumme.

Jeg blev så flintrende irriteret over det, at jeg satte mig hen i byparken igen næste dag, og der faldt jeg i snak med en ung frøken fra et honnet embedsmandshjem. Jeg præsenterede mig for hende som en millionær, der af kedsomhed travede rundt i Europa. Hun havde sikkert allerede hørt mit navn i en eller anden forbindelse: Gordon Bennett [Note 1)].

Det var hende en stor glæde, at jeg talte en smule ungarsk. Jeg lod hende invitere mig hjem til middag, og jeg sendte et kvindemenneske fra huset hen til hotellet efter rygsækken med mit snavsede undertøj. Pigens far var en hjertelig og oprigtig mand og hendes mor en naiv natur. De havde en onkel, som ejede en vinhandel i vinbyen Vasz, og huset var derfor velforsynet med god vin.

Lidt efter lidt blev jeg fuld og lovede dem, at jeg nok skulle tage deres Etelka til kone – lige så snart jeg havde travet

jordkloden rundt.

Da jeg nu havde drukket mig mod til, svor jeg foran billedet af hendes bedstefar og bedstemor, som hang i spisestuen, at ingen ungarsk konge nogensinde havde haft så vidunderlig en villa som den, jeg ville bygge til min Etelka ved Balatonsøen.

På et noget senere stadium måtte hendes far love mig at tage orlov fra sit kontor allerede den næste dag og tage med mig på min fodtur gennem Ungarn ned til Tyrkiet, så jeg ikke skulle blive væk.

De beværtede mig overdådigt, hvorpå de bar mig ind i seng.

Jeg vågnede først lige før middag, og jeg lagde straks mærke til, at der var usædvanlig livligt rundt omkring i de tilstødende værelser. Jeg hørte, der blev rodet med forskellige ting, mens skuffer blev lukket op og i.

Jeg lå i sengen og hyggede mig, da det bankede på døren, og frøken Etelkas far trådte ind.

"Hr. Gordon Bennett," sagde han til mig, "alt er i orden. Min sygekasselæge undersøgte mig meget længe, men omsider foreskrev han mig to måneders orlov, for at jeg kan rejse til syden. Papirerne har jeg i orden. Kvinderne har fundet skiftetøj og rejseudstyr frem, nu steger de nogle kyllinger til os, og i morgen tidlig starter vi så vor vandring gennem Ungarn til Tyrkiet. Hvor mener De, vi skal videre hen fra Tyrkiet?"

Jeg lå og sundede mig et øjeblik.

"Vi tager færgen over Bosporus til Lilleasien," svarede jeg, "det gennemtraver vi på kryds og tværs, og så går vi over Mesopotamien til Persien. Derfra klatrer vi over Himalayabjergene, og så er vi straks i Indien. Så lægger vi turen over Kina, Korea, Kamtsjatka og over Beringsstrædet til

Nordamerika, derfra går vi til Sydamerika og Patagonien. Fra Patagonien lader vi os sejle over til Australien. Vi traver en tur tværs igennem landet, og fra Australien sejler vi over til Sydafrika. Vi kravler i land ved Kap det Gode Håb og begiver os mod nord, sådan fortsætter vi gennem hele Afrika lige til Marokko. Fra Marokko tager vi med skib til Gibraltar og fortsætter stadig nord på gennem Spanien til Frankrig. så drejer vi af og sætter kursen mod Schweiz, Tyrol, Steiermark, og så er vi hjemme i Nagykanizsa igen. Og hvis De har lyst, kan vi jo så hvile os et par dage eller tre og tage til Island, Grønland og Nordpolen og så gå over Sibirien hjem. Vil De gerne se Madagaskar?"

Han kløede sig lidt bag øret og sagde med usikker stemme: "Er det sandt, at det er den største sø i Australien?"

Jeg nikkede. "Både den største og den dybeste, men den plejer at blive udtørret en gang hvert femte tusinde år."

I løbet af dagen tilbragte jeg nogle lykkelige timer sammen med Etelka ude i haven. Imellem kyssene spekulerede jeg på, hvordan jeg bedst kunne gøre mig usynlig.

I værste fald ville jeg stikke af fra hr. Cendes, når vi nåede udenfor byen den følgende dag. Jeg ville smide min rygsæk og sætte en ordentlig spurt på ad landevejen til Balaton.

Etelkas forestillinger om geografi var i en syndig forvirring. Hvad hr. Cendes angår, regner jeg bestemt med, at han vidste, hvad Afrika er for noget. Hvis det eventuelt er forsvundet ud af hans hukommelse, at det er en verdensdel, forestiller han sig det i det mindste som et landområde.

Mens jeg udviklede mine rejseplaner for dette forfinede barn, blev jeg imidlertid klar over, at Australien, Indien, Korea og

Kamtsjatka ikke stod afmærket i hendes jomfruelige hjernevindinger. Hun vidste bogstavelig talt intet om den store verden. Hun stod endog tilbage for gamle Herodot, som i det mindste havde en fornemmelse af, at der også eksisterede andre lande end Grækenland.

Tiden mellem middagen og aftensmaden forløb hurtigt, men jeg nåede dog at afgive adskillige løfter. Jeg lovede hende en præpareret snabel af en indisk elefant, et skind af ethvert rovdyr, Richard Andrees verdensatlas, kranier af indfødte fra Polynesien, indianske skalpe, diamanter fra Kapstaden og rubiner fra Kilimanjarobjerget, guldarmbånd fra Chile og Peru, taget på Dalai Lamas palads i Tibet, den japanske mikados glasøje, et par levende kinesere og eskimoer, en hel negerfamilie fra Zambezi osv.

Hun var ovenud lykkelig, den lille strik, og stillede mig de usandsynligste spørgsmål. Det mest besynderlige af dem alle var, om vandrørene i byen New Zealand var i orden (i Nagykanizsa havde der nemlig været noget vrøvl med det kommunale røranlæg en uges tid i forvejen.) I sin rørende naivitet spurgte hun: "Skal jeg prøve at gætte, hvad for et hav Marokko flyder ud i?" Jeg husker efterhånden ikke enkeltheder mere, men jeg tør lægge hovedet på blokken på, at selv den mest koldblodige geografilærer havde kvalt hende, hvis han havde været i mit sted.

Ved aftensbordet forløb alt glimrende. Det var hr. Cendes' højtidelige afsked med familien. Jeg kan roligt sige, at om min rigdom talte jeg ikke meget. Jeg sagde bare henkastet: "Selv om jeg ejede hundrede gange så meget, som jeg gør, kunne jeg ikke købe den store lykke, jeg nu føler."

Mine flossede støvler vakte en vis undren. "Den flodhest, som disse støvler er lavet af," sagde jeg, "har jeg selv skudt på Nilen, og de er det bedste bevis på, at selv flodhesteskind kan slides op. Det er fuldkommen latterligt, når videnskabsmændene påstår, at flodhesteskind er uopslideligt."

"Det er ganske interessant," forsatte jeg, idet jeg viste lapperne på mine jakkeærmer frem, "at de aristokratiske damer i Englands største turistklub ikke kan reparere den jakke, som jeg nu har gået hele England rundt med ti gange."

"Bare de ville smide mig ud," tænkte jeg ved mig selv, da jeg bekymret konstaterede, hvordan hele familien hang ved mine læber og troede hvert ord, "eller i det mindste tilkalde politiet."

De blev imidlertid ved med at stille mig alle mulige spørgsmål: "Lever Deres forældre endnu?"

"Min far," svarede jeg, "læste engang Vernes roman *Rejsen til Månen*, så fik han lyst til at gøre det samme. Han lod fabrikere en kanon og lod sig skyde op på månen med en raket. Det er nu otte år siden, og han er ikke kommet tilbage endnu. Vi har ikke hørt spor til ham. Min mor sejlede rundt i det sydlige ishav i sin lystyacht *Torpedo* for at søge efter ham, og nu flyder hun rundt på en isblok dernede."

"Nu smider de mig bestemt ud," tænkte jeg fortrøstningsfuldt, men i stedet spurgte Etelka mig: "Har De ikke også en søster?"

"Min søster giftede sig med den amerikanske præsident," svarede jeg, "men hun er ikke lykkelig med ham, for hun har forelsket sig i den berømte sanger Caruso, og nu har hun købt et gods og en farm til opdræt af tigre og jaguarer til ham på Sumatra."

Nu *må* de da sende bud efter politiet, tænkte jeg.

"Vi har alle vore bekymringer," sagde fru Cendes og så på mig med et varmt moderligt blik, "der er nogen i enhver familie. Har De også en bror måske?"

"Min bror er en særling. Han har foræret hele sin kæmpeformue væk og er nu kontorist i Slavia-banken i Prag."

Nu smider de mig ud, sagde jeg med overbevisning til mig selv; men i stedet for spurgte hr. Cendes: "Hvor rejser De hen på bryllupsrejse med Etelka, når vi kommer tilbage?"

"Til Zanzibar og til Arabien," svarede jeg, "i Italien er der for varmt. Desuden er araberne et meget gæstfrit folkefærd."

Jeg drak så meget, at det kunne have fået skove til at vokse i Sahara; jeg håbede nemlig, det skulle lykkes mig at få delirium tremens, så jeg kunne blive kørt på sygehuset. I stedet faldt jeg i søvn i en stol. De bar mig forsigtigt ind i seng.

Tidligt næste morgen blev jeg vækket af hr. Cendes. Han havde allerede gjort sig klar til rejsen, og hans trivelige lille skikkelse virkede komplet latterlig i turistudstyret. Vi spiste morgenmad, hvorunder fru Cendes og frøken Etelka ikke blot græd, men nærmest skreg i vilden sky, lige til vi drog afsted ad landevejen til Balaton.

De fulgte med os helt ud til de sidste villahaver, mens de stadig udstødte høje hyl og klager.

"Pas nu godt på hr. Gordon Bennett," formanede fru Cendes endnu en sidste gang sin mand – og så var vi alene.

Landskabet bredte sig fladt ud foran os lige til Balaton-søen; hvid af sand og støv strakte landevejen sig, så langt øjet rakte. Morbærtræerne var dækket med støv, og græsset, som var

svedet af den brændende sol, så så trist ud, at tanken om flugt fik mere og mere magt over mig.

"Er De en god fodsportsmand?" spurgte jeg hr. Cendes.

"I høj grad, hr. Gordon Bennett," svarede han, "jeg har i sin tid løbet meget for en atletikklub i Sopron i."

Jeg bed mig i læben. Vi nåede nu op på toppen af en lille bakke, og landevejen foran os skrånede nedad. Jeg stak i at løbe og lavede en mægtig spurt.

Hr. Cendes satte efter mig, idet han råbte: "Jeg forstår, hr. Gordon Bennett, vi løber om kap til Balaton. Det er en tur på 40 kilometer!"

Han halsede afsted efter mig. Jeg løb ti kilometer med et forspring på hverken mere eller mindre end ti meter. Da vi havde lagt tolv kilometer bag os, indhentede han mig uden for Mezölag og holdt sig lige ved siden af mig. Da vi havde løbet femten kilometer, havde jeg tilkæmpet mig et forspring på godt og vel et halvt hundrede meter, men ved Botafal var det på ny reduceret til fem.

Ved femogtyve kilometers pælen løb vi igen ved siden af hinanden, men efter tredive kilometer, omkring landsbyen Kapotfalva, sakkede han imidlertid endelig bagud, og jeg fik et forspring på en halv kilometer. Mine kræfter var udtømt. Jeg hvilede mig et øjeblik og løb så videre.

Pludselig dukkede hr. Cendes op i et vejsving og cirka hundrede meter bag ham en anden mand, som vandt ind på ham.

Jeg kunne se andre, som fo'r afsted i nogen afstand. Jeg kunne hverken få hoved eller hale på, hvad der foregik, og det gjorde mig urolig. Jeg styrtede afsted. Så kørte der en cyklist

forbi mig med et flag i hånden. Han nikkede venligt til mig og spurgte: "For hvilken farve?"

Jeg svarede ikke, men løb bare videre.

Da der var to kilometer tilbage, så jeg, at den mand, der havde løbet efter hr. Cendes, var løbet forbi ham og nu spænede af sted efter mig.

Jeg anspændte mine sidste kræfter. Prustende som et lokomotiv løb jeg ind mellem de første huse i Balaton.

Ved målet blev jeg hilst med et glædeshyl af en stor menneskeforsamling. Et orkester spille Rakoczy-marchen. Jeg ramlede mod et stykke reb, som var spændt tværs over gaden, men jeg havde end ikke tid til at gå på snuden. Man greb fat på mig og fotograferede mig, og nogle beundrere af en eller anden slags satte mig op på deres skuldre og bar mig hen på et hotel.

Jeg var målløs. De klædte mig af og bar mig ind i et badekar. Bagefter kom de slæbende med den mand som havde spænet sådan for at indhente mig. Fem minutter senere bar de hr. Cendes ind. Han smilede lyksaligt med tungen langt ud af halsen. Han var blevet nummer tre.

Til alt uheld havde atletikklubben i Nagykanizsa nemlig arrangeret et marathonløb på strækningen Kanizsa til Balaton netop denne dag.

Det hele blev hurtigt opklaret. Først ville folk lynche os, men det endte med, at byfogeden gav et par gendarmer ordre til at føre os udenfor byen.

De lykkedes mig først at slippe af med hr. Cendes i Albanien, hvor vi blev overfaldet af røvere. Jeg fortalte dem, at hr. Cendes var en berømt millionær, som de kunne få store løsepenge for.

Så tog de os med op i bjergene, og i deres taknemmelighed mod mig tog de kun min rygsæk med mit snavsede undertøj.

Naturligvis kender jeg intet til hr. Cendes' skæbne, da min taktfølelse forbyder mig at sætte mig i forbindelse med hans ulykkelige familie i Nagykanizsa.

Praktikanterne i speditionsfirmaet "Kobkan"

Indehaveren af speditionsfirmaet "Kobkan" havde kaldt den rødkindede praktikant Pechácek ind på sit kontor, hvor han havde en lang samtale med ham.

Da Pechácek vendte tilbage til sit bord, var han bleg, han rystede over hele kroppen, og håret havde rejst sig på hans hoved.

"Afskediget?" spurgte bogholderen.

I stedet for at svare tog praktikant Pechácek sin overfrakke og hat og forlod kontoret uden at sige et ord. Bogholderen gik straks ind på chefens kontor; da han kom tilbage, rystede han på hovedet og sagde: "Jeg forstår ikke et muk af det hele. Chefen har givet ham fri hele eftermiddagen til at gå på værtshus."

De fem resterende praktikanter så misundeligt over på Pecháceks tomme stol, men fordybede sig straks efter i deres fakturaer igen.

Over speditionsfirmaet "Kobkan"s kontorer lå en atmosfære af noget ukendt, gådefuldt og mystisk.

Det hele var imidlertid ganske ligetil, omend en smule mærkeligt.

Chefen havde haft en meget venlig samtale med Pechácek. Han havde sagt følgende til ham: "Hr. Pechácek, De er et ungt, begavet menneske. Prokuristen og bogholderen har omtalt Dem i meget rosende vendinger. De er flittig, kvik, fornuftig, beskeden, godmodig og arbejdsom. De drikker ikke. De ryger

ikke, De spiller ikke kort, De forfører ikke de unge piger. De skylder ingen noget, De får ikke forskud på Deres løn, De er god til at regne og lave kalkyler, De har en fortrinlig, elegant skrift, De sparer på papiret, De kommer præcis på kontoret og er altid den sidste, der går. De har overblik over forretningen, stenograferer meget hurtigt og udmærket og skriver fejlfrit på alle slags skrivemaskiner. De kan flere forskellige sprog og klæder Dem beskedent men smagfuldt. Deres sko er altid omhyggeligt pudset, og Deres flip er altid ren ..."

Den mønstergyldige praktikants øjne blev fugtige af lykke, og han sad med blikket ufravendt rettet mod sin chef; denne kastede et mildt, velmenende blik på sin praktikant, inden han med blid, bevæget stemme fortsatte: "Om fjorten dage er det min fødselsdag. Jeg ser gerne, at der i aviserne kommer til at stå en lykønskning til mig fra mine bekendte, venner og fra mit personale. Det er vel overflødigt at bemærke, at jeg nok selv skal dække de dermed forbundne udgifter. Jeg ønsker imidlertid ikke at blive hyldet på min fødselsdag med forslidte, dagligdags vendinger. Jeg kunne tænke mig noget originalt, for eksempel i vor særlige speditørstil. Noget, man ikke har set magen til. Noget så smukt, at læserne endnu mange år efter vil huske på denne lykønskning til min fødselsdag. Noget, der kalder tårerne frem i øjnene på enhver, som læser det. Og så kom jeg i tanker om Dem. Naturligvis skal De ikke nævne et ord om det til nogen. Giv mig Deres hånd."

Praktikanten rakte sin skælvende hånd til chefen, som trykkede den og fortsatte: "De kan gøre det. I dag er vejret smukt og solen skinner, det giver inspiration til tankerne. Jeg giver Dem fri hele eftermiddagen. Og for at De bedre kan finde

den rette lyriske stemning. må De sætte Dem ind på en vinstue og drikke en halv flaske muskatvin eller vermouth. Jeg ved, at De ikke vil drikke Dem fuld. Derpå skal De gå ud i Stromovparken, hvor De finder en bænk, som De kan sidde på og skrive lykønskningen til min fødselsdag. Her har De halvtreds kroner."

Det er forklaringen på, at Pechácek var bleg som et lagen, da han kom tilbage til sit bord. Første og anden del af sin mission opfyldte han nøjagtigt efter forskriften.

Han gik mekanisk hen på en vinstue og drak en kvart liter muskatvin og et tilsvarende kvantum vermouth; han var ikke fuld, da han med rank ryg kørte ud til Stromovparken. Han satte sig et sted på en bænk og begyndte at skrive.

Til sin store rædsel blev han imidlertid straks klar over, at han ikke kunne ryste tanker ud af ærmet, og at alle de forudsætninger, som chefen havde fremhævet hos sin begavede praktikant, var stærkt overdrevne. Hverken det gode, solfyldte vejr eller muskatvinen og vermouthen var ham til nogen hjælp.

"Ah, Gud i Himlen," sukkede han, "jeg tror, jeg bliver vanvittig. Hvad er det dog for noget hø, jeg har skrevet; der er jo ikke en original sætning i det. Er det ikke det rene pladder, når jeg her skriver:

'Hør vort brændende ønske, som vi inderligt ønsker Dem: gid Deres liv må være lige så fuldt af skønhed, som himlen er fuld af stjerner. Gid Deres daglige arbejde må lykkes, og Himlen stå Dem bi. Vi ønsker Dem lykke, sundhed og mange leveår, og at Deres firma må blomstre. Gid De må leve mange år i glæde og lykke, og at alle Deres ønsker må gå i opfyldelse. Dette ønskes Dem hjerteligt af venner, bekendte og personale.'"

Pechácek hev lykønskningen ud af sin notesblok, rev den i stykker og smed den i en papirkurv; så tænkte han sig om og skrev videre.

Efterhånden fik han nedskrevet forskellige lykønskninger på notesblokken:

"Også i dette år ønsker vi Dem til lykke, af vort fulde hjerte ønsker vi Dem alt godt i det år, der kommer. Gid De må have de bedste glæder hver eneste dag, gid De må bevare Deres strålende helbred og have overflod af alle ting. Vi ønsker, at De må kunne købe Deres speditionsvogne 50 pct. billigere. Både De og Deres ærede frue og familie ønskes alt dette oprigtigt af bekendte, venner og personale."

"Endnu en gang er det os forundt at lykønske Dem, at tilønske Dem et godt helbred og alt godt i overflod, lykke og held i Deres virke og den Højestes velsignelse. Gid sygdom ikke må ramme Dem, men kun lykken tage bolig hos Dem, gid De hver uge må gøre mange forretninger, få mange møbeltransporter, meget bagage til opbevaring, flytninger over hele republikken, varespedition for jernbanerne og millionprofitter. Det ønskes Dem brændende af bekendte, venner og personale."

"Gid lykkens gudinde vil skænke Dem lutter glæder og et langt liv, foretagsomhed, held og lykke. Gid De og Deres ærede hustru må gøre mange forretninger og opleve alt godt i glæde. Modtag dette oprigtige ønske fra bekendte, venner og personale."

"Måtte Deres forretning blomstre i glæde og sorgerne gå Dem forbi. Måtte Deres liv henrinde i lykke som en stille å. Gud give Dem et langt liv. Måtte heldet være med Dem i enhver forretning og sygdomme prelle af mod Deres sundheds rustning. Måtte en forhøjelse af fragttaksterne være inden for synsvidde. Dette ønskes af hele kredsen af bekendte, venner og personale."

Endvidere indføjedes i notesblokken en række udkast til rimede lykønskninger: Lykke – rykke, skov – rov, forhøjelse – fornøjelse, føre – gøre, gid – tid, ære – pære.

Den ulykkelige praktikant stregede det hele ud, rev det i stykker og kastede det bort. Så forlod han parken, idet han gang på gang tog sig til hovedet. Uvist hvorfor styrede han lige mod forstaden Troja.

"Jeg er en torsk, en idiot, en håbløs kvajpande. Jeg er ved at blive skør i bolden. Noget originalt i speditørstil. Mig og min tomme knold! Jeg er et skvadderho'de, jeg er gået fra forstanden? Er jeg intelligent? Jeg er en stud! Jeg har savsmuld i hovedet!"

I Troja prøvede han at skaffe sig lidt inspiration ved hjælp af en flaske vin. I stedet for den ventede himmelske henrykkelse fik han et sådant anfald af stupiditet, at han skrev:

"På denne så skønne og sjældne dag ønsker vi Dem brændende, at Deres liv også i fremtiden må være lykkeligt og muntert til hver en tid. Gid Deres lykke fortsat må blomstre med held i alle Deres forehavender, gid De må være rask endnu i mange år og altid have mange blomster i vinduerne. Hjertelig til lykke – fra bekendte, venner og personale."

"Færdig," sagde han og smilede mat over sine linjer, "jeg er arveligt belastet, jeg er en banal idiot og paralytiker."

Næste morgen fandt man hans hat på dæmningen ved sluseværket i Klecany. I hatten lå en lap papir med hans adresse og ordene: "Jeg kan ikke ..." Det var alt.

På kontoret talte de fem praktikanter sammen om deres kollega Pecháceks gådefulde selvmord. De snakkede lavmælt,

med den behørige følelse af sorg, for de savnede den gode, muntre Pechácek iblandt sig.

Så kom en af de ansatte ind på kontoret og sagde: "Praktikant Klofanda skal komme ind på chefens kontor!"

"Nu kommer jeg!"

Inde på chefens kontor sagde denne til ham: "Hr. Klofanda, De er et begavet ungt menneske. Prokuristen og bogholderen roser Dem i høje toner. De er flittig og kvik, fornuftig og beskeden, ordentlig og arbejdsom."

Og så videre, lige til han sluttede med ordene: "Her har De 50 kroner."

Da Klofanda kom tilbage til sit bord, var han bleg, han rystede over hele kroppen, og hårene havde rejst sig på hans hoved. Uden at sige et ord tog han sin hat og frakke og forlod kontoret.

Det ukendtes gådefulde og mystiske atmosfære blev endnu mere fortættet.

De resterende fire praktikanter rystede på hovedet.

Klofanda havde ikke så stor digterisk begavelse som salig afdøde Pechácek, men han var en ren, en fin og samvittighedsfuld ånd. Ligegyldigt hvor meget han end tænkte, kunne han ikke finde på noget. Da han sent på aftenen hængte sig i Hodevicky-skoven, var det kun lykkedes ham at forfatte følgende:

"Vort brændende ønske er at ønske Dem til lykke af et oprigtigt hjerte, idet vi ønsker Dem et ønske, som ønskes af Deres bekendte, venner og personale."

"Min død er selvforskyldt," skrev han på et stykke papir, som han havde hæftet til sin overfrakke med en sikkerhedsnål.

De fire kolleger på kontoret havde endnu ikke fået debatteret deres anden kollegas mystiske død til bunds, da chefens sekretær på ny viste sig: "Chefen ønsker at tale med praktikant Wenzel!"

"Nu kommer jeg!"

Inde på kontoret sagde chefen til ham: "Hr. Wenzel, De er flittig, kvik, fornuftig, uforfærdet og arbejdsom."

Og så videre, indtil: "Her har De 50 kroner."

Det ukendtes gådefulde atmosfære blev endnu mere uigennemtrængelig. Der gik et pust af død gennem kontoret.

Praktikant Wenzel kunne overhovedet ingenting finde på. Han døde i stenbruddene i Kyje lidt uden for Prag; han havde skåret pulsåren over på begge hænder. Han gik bort uden at efterlade sig så meget som en linje.

"Praktikant Košták skal komme ind til chefen!"

"Nu kommer jeg!"

Košták kæmpede en sej kamp med døden. I hele to dage holdt han sig skjult i udkigstårnet på Petrín, og først den tredje dag besluttede han sig til at springe. På dette tidspunkt var han blevet fuldstændig vanvittig og havde den idé, at hans chef ikke var speditør, men handlede med fugle, og at han skulle skrive en lykønskning til hans sølvbryllup.

Det er da også forklaringen på, at man på en side i hans notesblok fandt følgende:

"Gid de lykkelige tider må vende tilbage, gid De må kunne fejre Deres sølvbryllup en gang om året, måtte lykken tilsmile Dem i Deres

forretning, så De kan leve ubekymret og altid have duer, harer, kaniner og guldfisk i tusindvis til salg. Med lykønskning Jan Košťák."

På firmaet "Kobkan"s kontor var der nu kun to praktikanter tilbage.

"Praktikant Havlik bedes komme ind til chefen!"

"Nu kommer jeg!"

Da han havde skrevet sin originale gratulation i form af et forretningstelegram: "Kobkan, speditør, fødselsdag, hjertelig lykønskning, bekendte, venner og personale", jog han sin lommekniv igennem sig på toilettet i Borgernes Hus.

"Praktikant Pilar bedes komme ind til chefen!"

Den sidste praktikant, som var tilbage på firmaet "Kobkan"s kontor, blev ligbleg. Han havde en uklar fornemmelse af, at derinde bag døren til chefens kontor lå oprindelsen til de øvrige praktikanters ufattelige tragedie, hvis lige verden endnu ikke har set. Nu nærmede det ukendtes gådefulde mystik sig også til ham.

"Praktikant Pilar bedes komme ind til chefen!" lød det igen fra sekretæren.

Den sidste praktikant rejste sig og skreg fortvivlet: "Jeg vil ikke!"

På kontoret sås kun fire ligblege ansigter: praktikantens, prokuristens, bogholderens og sekretærens.

"Hr. Pilar," sagde bogholderen nu, "tænk på, hvad De siger. Det er endnu aldrig sket her i landet, at en praktikant ikke er kommet, når hans chef har sendt bud efter ham."

"Jeg vil ikke," gentog den sidste praktikant fortvivlet. "Jeg går ingen steder."

Nu viste chefen selv sig i døren. "Hr. Pilar, kom ind på mit kontor. Jeg har nu allerede to gange, sendt bud efter Dem."

"Jeg går ikke derind," råbte den sidste praktikant, "når jeg siger, jeg ikke kommer, så kommer jeg ikke."

Så begyndte han at slå vildt om sig med armene, idet han skreg:

"Alle de andre gik derind: Pechácek, Klofanda, Wenzel, Košták og Havlik, og nu er de alle døde. Jeg er den eneste, der er tilbage, og jeg kommer ikke."

Han tog en tung kassebog og knaldede den ned i bordet. "Jeg bliver siddende, jeg går ingen steder, jeg smadrer det hele og slår jer til plukfisk alle sammen. Jeg er kaptajn Mora, en verdenssensation med min mageløse luftakrobatik. Jeg er ikke bange for jer!"

Plejerne kan ikke klage på firmaet "Kobkan"s sidste praktikant. Han har fem knapper på sin hvide bluse, og så snart nogen viser sig, begynder han at tælle dem og sige: "Den første er Klofanda. den anden er Wenzel, den tredje er Košták, den fjerde er Havlik, den femte er Pechácek, nej, sådan er det ikke. Den første er Pechácek, den anden er Klofanda. den tredje er Wenzel, den fjerde er Košták. den femte er Havlik. Alle de andre gik derind, men jeg blev siddende, og jeg går ingen steder!"

Lægerne er begyndt at opgive håbet om, at han skal blive rask.

Hr. Kobkans fødselsdag forløb uden originale lykønskninger i aviserne. På kontoret sidder der seks nye, friske praktikanter.

De skal gemmes og plejes til hr. Kobkans næste fødselsdag.

Om "Min forretning med hunde"

Forfatter: Jaroslav Hasek (1883–1923).
Org.udgaver mm:

Hr. Dolejskas biograftur, i *Land og Folk*, søndag 22. november 1953. Originaludgave "*Román lotra*", i *Lid* 21. august 1908.

Blomstrende kærlighed: Efter *Nationaltidende* søndag 17. august 1953. Originaludgave: "*Professor Petr*", i *Humoristické listy* 28. august 1908 (nr. 36).

Den mystiske tønde: Efter *Den mystiske spand,* i *Arbeidet, Organ for Bergens Arbeiderparti* lørdag 26. februar 1927. Original udgave "*Podezřelý sud dědečka Chovance*", i *Karikatury* (stor udgave) 1909-1910 nr. 11 (13.12.1909).

Processen mod Kam, Noas søn: Efter *Retssaken mot Kam, Noas søn*, i *Arbeider-Magasinet* (Oslo) 20. august 1932, originaludgave "*Proces s Chámem, synem Noemovým. Soudní referát pravěkého referenta*", i *Karikatury* (lille udgave) 1909-1910, nr. 20 (22/2 1910).

Arven efter Frantisek Safranek: i *Land og Folk*, søndag den 13. juni 1954. Originaludgave "*Dědictví po Františku Šafránkovi*" , i *Karikatury* (stor udgave) 24. april 1911.

Sognerådsmøde i Mejdlovary: i *Land og Folk*, søndag den 31. januar 1954. Originaludgave "*Schůze našeho obecního*

zastupitelstva v Mejdlovarech. (Volí se obecní strážník)", i *Veselá Praha* 1. maj 1912.

Mellem venner: i dagbladet *Friheten* (Oslo) 24. april 1954. Originaludgave "*Mezi přáteli*", i *Humoristické listy* nr. 56, 1913 (11. juli).

Min forretning med hunde: i *Social-Demokraten – Hjemmets Søndag* 25. maj 1941. Originaludgave *Kynologický ústav*, i *Světozor* 1913-14, numrene 31 (17/4 1914) og 33 (1. maj 1914).

Kristendomskundskab: Efter *Religionstimen*, i *Møre Arbeiderblad* (Aalesund) 11. november 1927. Originaludgave "*V hodině náboženství. (Interpelace Posl. A. Svěceného v poslanecké sněmovně dne 5. března 1914)"*, *Kopřivy* nr. 6:1914 (9. april 1914).

En hamsteraffære: Originaludgave *"Aféra s křečkem"*, i *Vilímkův humoristický kalendář na rok* 1916 (Prag 1916). *(Historien findes i dagbladet Friheten (Oslo) med titel "Den vidtløftige hamster", 21. juli 1956. Den norske udgave er stærkt forkortet og omarbejdet; oversætteren har tilsyneladende brugt et tysk forlæg, for "Peter Schulze" i den norske udgave hedder i den tjekkiske original Bohuslav Honzátko, faderen "hr. Schulze" Václav Honzátko osv. Jeg har brugt den norske udgave som afsæt for en tilbageførsel til den tjekkiske oprindelse, og i øvrigt nyoversat historien uforkortet.)*

På sporet af politiet: i *Land og Folk* 8. marts 1953. Originaludgave "*Po stopách státní policie v Praze*" i *Čechoslovan* nr. 6:1916 (21. august).

Et reelt foretagende: i *Social-Demokraten – Hjemmets Søndag*, 17. marts 1940. Originaludgave "*Reelní podnik*", i *Tribuna* 8. maj 1921.

Kapløbet: i *Politiken – Magasinet* 29. maj 1954. Originaludgave "*Běh o závod*", i *Tribuna* 18. maj 1921.

Praktikanterne i speditionsfirmaet "Kobkan": i *Land og Folk* 16. august 1953. Originaludgave "*Vyhubení praktikantů speditérské firmy Kobkán*", i *Tribuna* 27. marts 1921.

Oversætter: *En hamsteraffære* er oversat af Kim N. Jensen (f. 1955). Oversætterne af de øvrige historier er ikke oplyst i forlæggene.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Josef Ulrich (1857-1930) til fortællingen *Muj obchod se psy* (Min forretning med hunde), i samlingen *Muj obchod se psy a jiné humoresky*, forlaget Jos. R. Vilímek, Prag 1915.

ISBN 978-87-7628-213-4
1. ebogsudgave

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Gordon Bennett: En dengang velkendt amerikansk sportsmand, playboy og udgiver af New York Times med et tvivlsomt rygte. *Red.anm.*